សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច

Université Royale de Droit et des Sciences Economiques

Royal University of Law and Economics

សារណាបញ្ចប់ការសិក្សា

អាហារភោគពូកិច្ចតាមផ្លូវតុលាការ

ស្រាវជ្រាវចាប់ពីថ្ងៃទី២៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ ដល់ថ្ងៃទី២៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២១

ស្រាវជ្រាវដោយ

និស្សិតឈ្មោះ **លោក ឡេង រតនា**

កញ្ញា ប៉ុក រ៉ានីតា

សាស្ត្រាចារ្យណែនាំ

លោក គង់ សុភ័ក្ត្រ

ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ **នីតិសាស្ត្រ**

ជំនាន់ទី ២១

ឆ្នាំចូលសិក្សា ២០១៧

ឆ្នាំសរសេរសារណា ២០២១

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ជាបឋមខ្ញុំបាទ **ឡេង រតនា** និង នាងខ្ញុំ **ប៉ុក រ៉ានីតា** ដែលមានលេខកូដថ្នាក់ L4A1 ជានិស្សិតថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ ផ្នែកនីតិសាស្ត្រ ឆ្នាំទី៤ ជំនាន់ទី ២១ នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច ឆ្នាំសិក្សា ២០១៧-២០២១ សូមថ្លែងអំណរគុណ និងសម្តែងនូវសេចក្តីគោរពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ និងកតញ្ញូតាធម៌យ៉ាងជ្រាលជ្រៅជូនចំពោះ៖

លោកឪពុក អ្នកម្តាយ ដ៏មានគុណដែលពុំអាចកាត់ថ្លៃបាន ដែលបានផ្តល់កំណើត និងចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សាកូន ដោយចិត្តសណ្តោសប្រណី អប់រំប្រៀនប្រដៅ ប្រកបដោយព្រហ្មវិហារធម៌ គុណធម៌ សប្បុរសធម៌ ហើយថែមទាំងបានផ្គត់ផ្គង់ ដល់ការសិក្សាតាំងពីថ្នាក់បឋមសិក្សា រហូតដល់ថ្នាក់ឧត្តមសិក្សា។ លើសពីនេះទៅទៀត លោកទាំងពីរ បានជួយឧបត្ថម្ភគាំទ្រផ្នែកថវិកា លើកទឹកចិត្ត ជម្រុញស្មារតី ដើម្បីជាមធ្យោបាយឲ្យយើងខ្ញុំទទួលបាននូវចំណេះដឹង រហូតដល់បានបញ្ចប់ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រនេះ។

យើងខ្ញុំទាំងពីរនាក់ក៏សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅ ជូនចំពោះ **ឯកឧត្តមបណ្ឌិតសាកលវិទ្យាធិការ លុយ ចណ្ណា និងសាកលវិទ្យាធិការរង ព្រឹទ្ធបុរស ព្រឹទ្ធបុរសរង ព្រមទាំងលោក លោកស្រី អ្នកនាងកញ្ញា ជាសាស្ត្រាចារ្យ បុគ្គលិកការិយាល័យសិក្សា ការិយាល័យស្រាវជ្រាវ** នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច ដែលបានខិតខំប្រឹងប្រែង គ្រប់គ្រង ដឹកនាំ បង្ហាត់បង្រៀនផ្តល់នូវចំណេះដឹង បទពិសោធន៍ល្អៗ និងអនុសាសន៍ល្អៗ ដោយពុំខ្លាចនឿយហត់ ដល់យើងខ្ញុំដែលជានិស្សិតទាំងអស់គ្នា។ ដើម្បីឲ្យយើងខ្ញុំដែលជានិស្សិត ទុកធ្វើជាមូលដ្ឋានចំណេះដឹងដ៏រឹងមាំក្នុងការប្រកបវិជ្ជាជីវៈឲ្យកាន់តែប្រសើរ ដែលប្រកបដោយគុណភាព និងចូលរួមពង្រឹង វិស័យច្បាប់នៅកម្ពុជាឲ្យកាន់តែមានភាពរីកចម្រើនប្រកបទៅដោយចីរភាព។

នាឱកាសដ៏ពិសេសនេះផងដែរ យើងខ្ញុំទាំងពីរ សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅបំផុត ចំពោះលោកសាស្ត្រាចារ្យ **គង់ សុភ័ក្រ** ដែលបានខិតខំចំណាយពេលវេលាដ៏មានតម្លៃ ទាំងកម្លាំងកាយ និងកម្លាំងចិត្តក្នុងការជួយសម្រួល កែតម្រូវ ជម្រុញលើកទឹកចិត្ត ថែមទាំងផ្តល់ចំណេះដឹង និងដំបូន្មានល្អៗក្នុងការណែនាំយើងខ្ញុំយ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់បំផុត ដើម្បីចងក្រងសារណាបញ្ចប់ឆ្នាំសិក្សាមួយនេះ អោយមានប្រសិទ្ធិភាព គុណភាព និងប្រកបដោយជោគជ័យ។

ជាចុងបញ្ចប់ យើងខ្ញុំសូម សម្តែងសេចក្តីគោរព និងប្រសិទ្ធពរជ័យជូនចំពោះ លោកអ្នកដែលមានគុណ បងប្អូន ញាតិមិត្ត ក៏ដូចជា ឯកឧត្តមសាកលវិទ្យាធិការ សាកលវិទ្យាធិការរង និងបុគ្គលិកគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច សូមឲ្យជួបតែពុទ្ធពរទាំង៤ប្រការ គឺ អាយុ វណ្ណៈ សុខៈ ពលៈ ជានិរន្ត និងជោគជ័យគ្រប់ភារកិច្ច។

អារម្ភកថា

ក្រោយពីយើងខ្ញុំទាំងពីរ បានសិក្សានៅសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច អស់រយៈពេល ៤ឆ្នាំ យើងខ្ញុំទាំងពីរបានក្រេបយកចំណេះដឹងថ្មីៗដែលពុំធ្លាប់បានដឹងពីមុនមក ព្រមទាំងទទួលបានចំណេះដឹង និងបទពិសោធន៍យ៉ាងច្រើននៅក្នុងវិស័យច្បាប់មួយនេះផងដែរ។ លើសពីនេះទៅទៀត ដើម្បីឆ្លើយតបដល់ការខិតខំប្រឹងប្រែង របស់លោក លោកស្រីសាស្ត្រាចារ្យ នៅក្នុងការបង្រៀន ជម្រុញលើកទឹកចិត្ត និងផ្តល់នូវឯកសារដ៏សម្បូរបែប សម្រាប់ជាជំនួយដល់និស្សិតគ្រប់រូប និងដើម្បីជាការវាយតម្លៃ វាស់ស្ទង់សមត្ថភាពចំណេះដឹងរបស់យើងខ្ញុំ ដែលបានចំណាយពេលសិក្សាស្វែងយល់ រយៈពេល ៤ឆ្នាំ កន្លងមកនេះ យើងខ្ញុំសូមលើកយកប្រធានបទមួយស្តីពី **អាហារកាតព្វកិច្ចតាមផ្លូវតុលាការ** មកធ្វើជាការសិក្សាស្រាវជ្រាវដើម្បីធ្វើជាសារណាបញ្ចប់ការសិក្សា។

មូលហេតុដែលជម្រុញឲ្យយើងខ្ញុំសម្រេចចិត្ត ជ្រើសរើសយកប្រធានបទនេះមកស្រាវជ្រាវ និងធ្វើជាសារណា គឺចង់ពន្យល់បង្ហាញ ដល់មិត្តនិស្សិត និងមិត្តអ្នកអានដែលចង់ស្វែងយល់បន្ថែម ថាតើអ្វីទៅជាអាហារកាតព្វកិច្ច ហើយអាហារកាតព្វកិច្ចមានសារៈសំខាន់កម្រិតណាដល់អ្នកដែលមានសិទ្ធិទទួល។ លើសពីនេះទៅទៀត តើអាហារកាតព្វកិច្ចតាមផ្លូវតុលាការ អាចត្រូវធ្វើឡើងបានដោយរបៀបណា។ ជាការពិតណាស់តាមរយៈស្នាដៃសារណា លើប្រធានបទមួយនេះ យើងខ្ញុំទាំងពីរសង្ឃឹមយ៉ាងមុតមាំថា អត្ថបទសារណាមួយនេះពិតជាអាចចូលរួមចំណែក ក្នុងការបណ្តុះបណ្តាលចំណេះដឹងបន្ថែម នៅក្នុងវិស័យច្បាប់ឲ្យកាន់តែមានភាពរីកចម្រើនបន្ថែមទៀត។ លើសពីនេះទៅទៀត ប្រធានបទមួយនេះក៏អាចចូលរួមចំណែកក្នុងការកសាងធនធានមនុស្សប្រកបដោយគុណភាព និងសមត្ថភាពក្នុងការបំពេញវិជ្ជាជីវៈ ដែលជាកត្តាដ៏ចាំបាច់បំផុតសម្រាប់ការកសាងជាតិមាតុភូមិយើង ឲ្យមានការរីកចម្រើនលូតលាស់ លើគ្រប់វិស័យ និងមានការអភិវឌ្ឍជាដរាប។

សារណាមួយនេះ គឺជាស្នាដៃដែលយើងខ្ញុំទាំងពីរ បានខិតខំចំណាយពេលសិក្សាស្វែងយល់រាល់លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត និងឯកសារផ្សេងៗដែលពាក់ព័ន្ធ យ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់បំផុត។ បើទោះបីជាអត្ថបទសារណាមួយនេះបានលេចជារូបរាងក៏ពិតមែន ក៏ប៉ុន្តែរាល់ចំណុចខ្វះខាត និងកំហុសខុសឆ្គងចំពោះអត្ថន័យ និងអក្ខរាវិរុទ្ធដោយអចេតនា ប្រាកដជាអាចមានជាក់ជាមិនខាន។ អាស្រ័យហេតុនេះហើយ យើងខ្ញុំពិតជាមានសេចក្តីសោមនស្សរីករាយ និងរង់ចាំទទួលស្វាគមន៍រាល់មតិរិះគន់ក្នុងគោលបំណងស្ថាបនា និងកែលម្អពីសំណាក់លោកគ្រូ អ្នកគ្រូ និងមិត្តអ្នកអានទាំងអស់គ្នា ដើម្បីធ្វើអោយស្នាដៃនេះមានអត្ថន័យ និងខ្លឹមសារកាន់តែប្រសើរឡើង។ ជាចុងក្រោយយើងខ្ញុំ សូមថ្លែងអំណរគុណ និងសូមប្រសិទ្ធិពរជ័យដល់មិត្តៗអ្នកអាន សូមជួបប្រទះតែសំណាងល្អ សុខភាពល្អ និងប្រកបការងារអ្វីសម្រេចគ្រប់ភារកិច្ច។

មាតិកា

ទំព័រ

សេចក្តីផ្តើម

១. លំនាំបញ្ហានៃការស្រាវជ្រាវ ១

២. ចំណោទបញ្ហានៃការស្រាវជ្រាវ ១

៣. គោលបំណងនៃកិច្ចការស្រាវជ្រាវ ១

៤. ទំហំ និងដែនកំណត់នៃការស្រាវជ្រាវ ២

៥. សារៈសំខាន់នៃការស្រាវជ្រាវ ២

៦. វិធីសាស្ត្រនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ២

ជំពូកទី១

សញ្ញាណទូទៅនៃអាហារកាតព្វកិច្ច

១.១ អាហារកាតព្វកិច្ច ៣

១.១.១ និយមន័យនៃអាហារកាតព្វកិច្ច ៣

១.១.២ ប្រភេទនៃអាហារកាតព្វកិច្ច ៣

ក. អាហារកាតព្វកិច្ចតាមផ្លូវច្បាប់ ៣

ខ. អាហារកាតព្វកិច្ចតាមការព្រមព្រៀង ៤

គ. អាហារកាតព្វកិច្ចតាមផ្លូវតុលាការ ៤

ឃ. អាហារកាតព្វកិច្ចតាមទំនៀមទម្លាប់ ៥

១.១.៣ លក្ខខណ្ឌនៃការអនុវត្តការផ្តត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ៥

១.១.៤ លក្ខណៈនៃអាហារកាតព្វកិច្ច ៦

១.២ ជនដែលពាក់ព័ន្ធក្នុងការទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ច ៧

១.២.១ បុគ្គលដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ៧

ក. ញាតិដែលរស់នៅជាមួយគ្នា ៨

ខ. ញាតិលោហិតខ្សែផ្ទាល់.. ៩

គ. បងប្អូនបង្កើត ៩
ឃ. ជនដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ ១០
១.២.២ បុគ្គលដែលមានសិទ្ធិទទួលបានអាហារកាតព្វកិច្ច ១១
ក. បុគ្គលខ្វះខាតផ្នែកជីវភាព ១២
ខ. មានទំនាក់ទំនងញាតិ ជាមួយអ្នកមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ១២
គ. អាចបង្ហាញឆន្ទៈ ឬទាមទារតាមផ្លូវតុលាការ ឬសុំរក្សាការពារដើម្បីទ្រទ្រង់ជីវភាពរស់នៅជាអប្បបរមា...... ១៣

ជំពូកទី ២

នីតិវិធីនៃការទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ច

២.១ ដំណាក់កាលនៃការដាក់ពាក្យសុំទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ច ១៤
២.១.១ នីតិវិធីនៃការដាក់ពាក្យសុំ ១៤
ក. ចំណុចដែលត្រូវសរសេរក្នុងពាក្យសុំ ១៤
ខ. របៀបនៃការដាក់ពាក្យសុំ ១៤
២.១.២ ការបង់ប្រាក់ប្រដាប់ក្តី ១៥
ក. ពន្ធដាក់ពាក្យសុំ ១៥
ខ. ប្រាក់ប្រដាប់ក្តីតុលាការក្រៅពីពន្ធ ១៥
២.២ ដំណាក់កាលនៃការវិនិច្ឆ័យ និងសម្រេចសេចក្តី ១៧
២.២.១ ការវិនិច្ឆ័យ ១៧
ក. ការស្រាវជ្រាវ និង ការពិនិត្យភស្តុតាងដោយឆន្ទានុសិទ្ធិ ១៧
ខ. នីតិវិធីនៃការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ ១៨
គ. មូលដ្ឋានគណនាចំនួនទឹកប្រាក់នៃអាហារកាតព្វកិច្ច ១៩
២.២.២ ការសម្រេចសេចក្តី ២១
ក. វិធីសម្រេចសេចក្តី ២១
ខ. ការជូនដំណឹងអំពីដីកាសម្រេច ២១
គ. ការចូលជាស្ថាពរ និងការបង្កើតអានុភាពនៃការសម្រេច ២២

ឃ. អានុភាពនៃការអនុវត្តសេចក្តីសម្រេច ២៣
២.៣ ដំណាក់កាលនៃការផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ច និងទណ្ឌកម្ម ២៣
២.៣.១ កម្រិតនៃការផ្តត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ២៣
ក. ការផ្គត់ផ្គង់ ការផ្លាស់ប្តូរ ឬការលុបចោល និងអនុប្បទានអាហារកាតព្វកិច្ច ២៣
ខ. ការបញ្ចប់ការផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ២៥
២.៣.២ ទណ្ឌកម្មនៃការមិនផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ២៥
ក. ការបង្ខំដោយអំណាចតុលាការឱ្យផ្គត់ផ្គង់កាតព្វកិច្ច ២៦
ខ. ការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ ២៦
សេចក្តីសន្និដ្ឋាន ២៨
អនុសាសន៍ ៣០
ឯកសារយោង
បញ្ជីរាយនាមឧបសម្ព័ន្ធ

សេចក្ដីផ្ដើម

សេចក្តីផ្តើម

១. លំនាំបញ្ហានៃការស្រាវជ្រាវ

ជាទូទៅស្ថានភាពនៃការរស់នៅក្នុងសង្គមបច្ចុប្បន្ន មនុស្សគ្រប់រូបរមែងតែងតែមានជីវភាពរស់នៅមិនដូចគ្នានោះទេ ដូចជាកត្តា ស្ថានភាពរស់នៅ ស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ជាអាទិ៍។ យើងតែងតែសង្កេតឃើញថា បុគ្គលមួយចំនួនមានទ្រព្យសម្បត្តិស្តុកស្តម្ភ មួយចំនួនមានជីវភាពក្រីក្រ និងខ្លះទៀតពុំមានសមត្ថភាពក្នុងការចិញ្ចឹមជីវិតខ្លួនឯង រហូតក្លាយខ្លួនទៅជាទុគ៌តជនជាអាទិ៍។ បើយើងក្រឡេកមកមើលសង្គមខ្មែរ តែងតែប្រកាន់ខ្ជាប់នូវវប្បធម៌ ដែលឪពុកម្តាយមានកាតព្វកិច្ចចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សាកូន ដោយផ្តល់នូវការអប់រំ កូនមានករណីយកិច្ចមើលថែទាំឪពុកម្តាយនៅពេលគាត់ចម្រើនវ័យចាស់ជរា និងបងប្អូនចេះជួយយកអាសារគ្នាទៅវិញទៅមក។

ដោយឡែកបើទោះបីជាសង្គមខ្មែរប្រកាន់ខ្ជាប់ នូវការចេះជួយគ្នារវាងញាតិក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែយើងតែងតែសង្កេតឃើញមានស្ថានភាពមួយចំនួនដែលកើតមានឡើង ដូចជា ឪពុកម្តាយមិនចិញ្ចឹមកូន កូនមិនចិញ្ចឹមឪពុកម្តាយ បងប្អូនមិនជួយផ្គត់ផ្គង់គ្នាទៅវិញទៅមក។ ពោលគឺ មិនផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ចដល់ញាតិដែលខ្វះខាត ដែលជាស្ថានភាពមួយបង្កផលប៉ះពាល់ ផ្នែកសីលធម៌ វប្បធម៌ ប្រពៃណី ទំនៀមទម្លាប់ល្អរបស់សង្គម។

ដោយសារតែមើលឃើញពីបញ្ហាទាំងអស់នេះហើយ ទើបយើងខ្ញុំធ្វើការស្រាវជ្រាវលើ ប្រធានបទ **អាហារកាតព្វកិច្ចតាមផ្លូវតុលាការ**។

២. ចំណោទបញ្ហានៃការស្រាវជ្រាវ

តាមរយៈការរៀបរាប់អំពីបញ្ហាដែលបានលើកឡើងខាងលើនេះ តើជនដែលខ្វះសមត្ថភាពក្នុងការចិញ្ចឹមជីវិតរបស់ខ្លួនឯង ឬ ត្រូវបានគេបោះបង់ចោលទាំងនោះ អាចធ្វើការទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ចនេះបានដោយរបៀបណា? ហើយបុគ្គលណាខ្លះដែលត្រូវបានកំណត់ជាអ្នកទទួលបានអាហារកាតព្វកិច្ច និងបុគ្គលណាខ្លះដែលជាប់ករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច? លើសពីនេះទៅទៀត ប្រសិនបើអ្នកមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច មិនព្រមអនុវត្តតាមដីកាសម្រេច នោះតុលាការមានវិធានការយ៉ាងដូចម្តេចចំពោះជននោះ?

៣. គោលបំណងនៃកិច្ចការស្រាវជ្រាវ

កិច្ចការស្រាវជ្រាវលើប្រធានបទនេះ មានគោលបំណងចូលរួមចំណែក ក្នុងការអនុវត្តច្បាប់ដែលទាក់ទងទៅនឹង ការទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ចដែលកំណត់ដោយច្បាប់ពិសេស ដើម្បីផ្តល់នូវចំណេះដឹងបន្ថែមទាក់ទងនឹងប្រធានបទ នៃកិច្ចការស្រាវជ្រាវស្តីពី អាហារកាតព្វកិច្ចតាមផ្លូវតុលាការ។ ជាងនេះទៅទៀត កិច្ចការស្រាវជ្រាវលើប្រធានបទនេះ ក៏មានគោលបំណងបង្ហាញពីសិទ្ធិ និងនីតិវិធីនៃការទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ច របស់ជនមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច។

៤. ទំហំ និងដែនកំណត់នៃការស្រាវជ្រាវ

មានមូលហេតុជាច្រើនក្នុងការទទួលបានអាហារកាតព្វកិច្ច ប៉ុន្តែដើម្បីឲ្យការស្រាវជ្រាវមួយប្រព្រឹត្តទៅបានល្អ និងអាចធ្វើការវិភាគគ្រប់ជ្រុងជ្រោយបាន វិសាលភាពនៃការស្រាវជ្រាវផ្តោតសំខាន់តែលើ **អាហារកាតព្វកិច្ចតាមផ្លូវតុលាការ** តែប៉ុណ្ណោះ។

៥. សារៈសំខាន់នៃការស្រាវជ្រាវ

អ្វីដែលជាសារៈសំខាន់នៃការស្រាវជ្រាវលើប្រធានបទនេះ គឺចង់ឲ្យអ្នកសិក្សានៅគ្រប់មជ្ឈដ្ឋាន បានស្វែងយល់ឲ្យកាន់តែច្បាស់ អំពីអាហារកាតព្វកិច្ច ជនដែលត្រូវទទួលបានសិទ្ធិ អ្នកដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច កម្មវត្ថុនៃអាហារកាតព្វកិច្ច និងនីតិវិធីនៃការដាក់ពាក្យសុំទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ច។ ជាងនេះទៅទៀត ប្រធានបទនេះ ក៏អាចក្លាយទៅជាឯកសារជំនួយដល់អ្នកសិក្សាជំនាន់ក្រោយក្នុងការស្វែងយល់បន្ថែម។

៦. វិធីសាស្ត្រនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ

ក្នុងការស្រាវជ្រាវ យើងខ្ញុំបានធ្វើការសិក្សាដោយផ្អែកលើ រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧ ច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង បណ្តាលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងៗ និងបណ្តាសៀវភៅសិក្សាផ្សេងទៀត សម្រាប់យកមកធ្វើជាមូលដ្ឋានក្នុងការសិក្សាស្រាវជ្រាវសម្រាប់ប្រធានបទមួយនេះ។

ដើម្បីសិក្សាស្វែងយល់ឱ្យកាន់តែច្បាស់ទៅលើបញ្ហាខាងលើ នៅក្នុងសារណានេះ នឹងធ្វើការបែងចែកខ្លឹមសារជាពីរជំពូកសំខាន់ៗដូចជា សញ្ញាណទូទៅនៃអាហារកាតព្វកិច្ច (ជំពូកទី១) និង នីតិវិធីនៃការទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ច (ជំពូកទី២)។

ជំពូកទី១

សញ្ញាណទូទៅនៃអាហារកាតព្វកិច្ច

១.១ អាហារកាតព្វកិច្ច

១.១.១ និយមន័យនៃអាហារកាតព្វកិច្ច

អាហារកាតព្វកិច្ច សំដៅទៅលើកិច្ចមួយដែលបុគ្គលម្នាក់ត្រូវបំពេញទៅតាមច្បាប់ ឬសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការដែលតម្រូវឲ្យបុគ្គលម្នាក់ ឬច្រើននាក់ផ្តល់នូវប្រាក់ ឬទ្រព្យដើម្បីផ្គត់ផ្គង់ជីវភាពរស់នៅដល់បុគ្គលផ្សេងទៀត ដែលមានទំនាក់ទំនងញាតិនឹងគ្នា ឲ្យអាចរស់នៅក្នុងសង្គម មានន័យថា ជាការជួយគ្នារវាងអ្នកដែលមានទំនាក់ទំនងញាតិនឹងគ្នា ចំពោះបុគ្គលដែលមិនអាចទ្រទ្រង់ជីវភាពខ្លួនបាន។ អាហារកាតព្វកិច្ច គឺជាជំនួយផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ ឬសម្ភារៈផ្សេងៗ ដែលត្រូវផ្តល់ដោយ ជនត្រូវផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ច ហៅថា ជនដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ដល់បុគ្គលជាញាតិ ហៅថា ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ចដែលមិនអាចទ្រទ្រង់ជីវភាពខ្លួនឯងបាន ហើយបុគ្គលនោះមានសិទ្ធិទទួលការផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចតាមលក្ខខណ្ឌកំណត់។

ជាក់ស្តែងអាហារកាតព្វកិច្ច គឺត្រូវបានផ្តល់ដោយបុគ្គលដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់ និងមានលទ្ធភាពនៅក្នុងការផ្តល់ចំពោះជនដែលមានសិទ្ធិទទួលបានអាហារកាតព្វកិច្ច។ ជនដែលទទួលបានអាហារកាតព្វកិច្ចអាចជា ញាតិរបស់ខ្លួន ដែលគ្មានលទ្ធភាព ឬមួយធនធាននៅក្នុងការប្រកបរបរចិញ្ចឹមជីវិតប្រចាំថ្ងៃ ដូចជា កង្វះសំលៀកបំពាក់ អាហារ លំនៅដ្ឋាន សុខុមាលភាព និងការទទួលបាននូវការអប់រំជាដើម។ ជាងនេះទៅទៀតអាហារកាតព្វកិច្ច ដែលអាចក្លាយជាចំនួនទឹកប្រាក់នៃការទ្រទ្រង់ជីវភាព សម្រាប់បុគ្គលដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច គឺជាចំនួនទឹកប្រាក់ដែលនៅសេសសល់ បន្ទាប់ពីបុគ្គលដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវទទួលបន្ទុកអាហារកាតព្វកិច្ច បានចំណាយសម្រាប់ជីវភាពគ្រួសារ ប្រពន្ធ កូន ចំណាយជាប្រចាំផ្ទាល់ខ្លួន ទៅតាមឋានៈក្នុងសង្គម ហើយចំនួនដែលនៅសេសសល់នឹងក្លាយជាកម្មវត្ថុនៃអាហារកាតព្វកិច្ច។ ដូចជាឪពុកម្តាយ មានករណីយកិច្ច ត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចដល់កូនដែលជាអនីតិជន នៅក្នុងការចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សា ផ្តល់នូវការអប់រំ និង ជួយផ្តល់នូវតម្រូវការចាំបាច់ផ្សេងៗ។

១.១.២ ប្រភេទនៃអាហារកាតព្វកិច្ច

អាហារកាតព្វកិច្ចត្រូវបានបែងចែកជា ៤ប្រភេទ រួមមាន៖

ក. អាហារកាតព្វកិច្ចតាមផ្លូវច្បាប់

អាហារកាតព្វកិច្ចតាមផ្លូវច្បាប់ ជាអាហារកាតព្វកិច្ចដែលមានកំណត់ក្នុងច្បាប់ ដូចជា ក្រមរដ្ឋប្បវេណីដែលកំណត់អំពីកាតព្វកិច្ចរវាងប្តីប្រពន្ធចំពោះគ្នា ដោយប្តីប្រពន្ធត្រូវរួមរស់ជីវភាពជាមួយគ្នា ហើយត្រូវសហការ

និងសង្គ្រោះគ្នាទៅវិញទៅមក[1]។ ឧបមាថា បុរស ក បានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយនារី ខ ក្រោយពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ អ្នកទាំងពីរបានសន្យារួមរស់ និងប្រកបអាជីវកម្មជាមួយគ្នារហូតដល់ចាស់ស្លាប់។ ដូច្នេះហើយ បុរស ក និងនារី ខ ត្រូវជួយគ្នាទៅវិញទៅមក លើគ្រប់វិស័យ និងមើលថែទាំគ្នា។

មួយវិញទៀត រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ក៏បានកំណត់អំពី ឪពុកម្តាយដែលមានកាតព្វកិច្ចចិញ្ចឹមថែរក្សាកូន និងអប់រំកូនឲ្យទៅជាពលរដ្ឋល្អ[2] ផងដែរ។ ពោលគឺឪពុកម្តាយ មានករណីយកិច្ចត្រូវស្រឡាញ់កូន ចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សាកូន និងយកចិត្តទុកដាក់អប់រំកូន ដោយបណ្តុះបណ្តាលឲ្យកូនស្រឡាញ់ការរៀនសូត្រ ស្នេហាមាតុភូមិ មានស្មារតីសាមគ្គីអន្តរជាតិ ស្រឡាញ់ពលកម្ម គោរពទ្រព្យសម្បត្តិរដ្ឋ និងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់អ្នកដទៃ។

ខ. អាហារកាតព្វកិច្ចតាមការព្រមព្រៀង

អាហារកាតព្វកិច្ចតាមការព្រមព្រៀង សំដៅទៅលើអាហារកាតព្វកិច្ច ដែលកើតចេញពីការព្រមព្រៀងរវាងភាគីទាំងសងខាង គឺជនមានករណីយកិច្ចផ្តត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច និងជនមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច។ ដោយអាហារកាតព្វកិច្ចតាមការព្រមព្រៀង គឺបានកំណត់នូវកម្មវត្ថុជាក់លាក់ អាចជាទីកន្លែងស្នាក់នៅ ជាថវិកា ម្ហូបអាហារ ឬ សម្ភារៈផ្សេងៗ សម្រាប់ជួយសម្រួលដល់ការរស់នៅ របស់ជនមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច ពីអ្នកដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ក្នុងរយៈពេលសមស្របមួយ។ លើសពីនេះទៅទៀត ប្រសិនបើជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច មានច្រើននាក់ ជនទាំងនោះត្រូវកំណត់ជាក់លាក់អំពីជនម្នាក់ ឬ ច្រើននាក់ ដែលត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ដោយការពិភាក្សា។[3] ឧបមាថា ក មានទំនាក់ទំនងញាតិនឹង ខ។ ក គឺជាអ្នកមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ហើយ ខ ជាជនមានសិទ្ធិទទួលបានអាហារកាតព្វកិច្ច។ នៅពេលដែល ក និង ខ បានព្រមព្រៀងគ្នា ចំពោះការផ្តល់ជំនួយផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ ឬជំនួយផ្សេងៗទៀតជាអាទិ៍ នោះហើយជាអាហារកាតព្វកិច្ចតាមការព្រមព្រៀង។

គ. អាហារកាតព្វកិច្ចតាមផ្លូវតុលាការ

អាហារកាតព្វកិច្ចតាមផ្លូវតុលាការ គឺកើតចេញពីការដាក់ពាក្យសុំដីកាសម្រេចបង្គាប់ឱ្យផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ច របស់អ្នកមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ចទៅកាន់តុលាការ បន្ទាប់ពីអាហារកាតព្វកិច្ចដោយការព្រមព្រៀង ពុំអាចកើតមានឡើងដោយប្រការណាមួយ។ ដោយតុលាការ ជាអ្នកមានសមត្ថកិច្ចក្នុងការកំណត់ជនដែលត្រូវផ្គត់ផ្គង់ អាហារកាតព្វកិច្ចជាក់លាក់ ដោយគិតពិចារណាទៅលើលទ្ធភាពទ្រព្យធន អាយុ ស្ថានភាពផ្លូវកាយ និង ផ្លូវចិត្ត របស់ជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ទំនាក់ទំនងបុគ្គលរបស់ភាគី និង

[1] មាត្រា ៩៦៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

[2] មាត្រា ៤៧ កថាខណ្ឌទី១ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា១៩៩៣

[3] មាត្រា ១១៤១ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

ស្ថានភាពផ្សេងទៀតទាំងអស់។[4] នៅពេលដីកាសម្រេច បានចូលជាស្ថាពរ ជនដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ត្រូវតែអនុវត្តទៅតាមខ្លឹមសារនៃដីកាសម្រេចនោះ។

ឃ. អាហារកាតព្វកិច្ចតាមទំនៀមទម្លាប់

អាហារកាតព្វកិច្ចតាមទំនៀមទម្លាប់ គឺកើតចេញពីការអនុវត្តតៗគ្នាពីមួយជំនាន់ទៅមួយជំនាន់ ឬ អាចជាវប្បធម៌ ប្រពៃណី និងទំនៀមទម្លាប់ដែលមនុស្សគ្រប់រូបមែងតែងតែបំពេញ និងជួយគ្នាទៅវិញទៅមក។ ជាងនេះទៅទៀត បើផ្អែកលើស្មារតីនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា កូនមានករណីយកិច្ចចិញ្ចឹម និងបីបាច់ថែរក្សាមាតាបិតាដែលចាស់ជរា តាមទំនៀមទម្លាប់។[5] មានន័យថាការចិញ្ចឹម និងបីបាច់ថែរក្សាមាតាបិតាដែលចាស់ជរា គឺត្រូវបានអនុវត្តតាំងពីយូរណាស់មកហើយ រហូតប្រែក្លាយទៅជាទំនៀមទម្លាប់ ដែលគេតែងតែអនុវត្តរហូតដល់ពេលបច្ចុប្បន្ន។

ដូចជា ការមើលថែរក្សាឪពុកម្ដាយ ជីដូនជីតា និង ញាតិ នៅពេលពួកគាត់ចម្រើនវ័យចាស់ជរា ឬមួយនៅពេលពួកគាត់មានជម្ងឺឈឺស្កាត់ ដែលជាកាតព្វកិច្ចរបស់ បងប្អូន កូន ចៅ ក្នុងការមើលថែទាំសុខភាព និងផ្គត់ផ្គង់ការរស់នៅដ៏ល្អមួយសម្រាប់ពួកគាត់។

១.១.៣ លក្ខខណ្ឌនៃការអនុវត្តការផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច

អាហារកាតព្វកិច្ច មិនអាចត្រូវបានផ្ដល់ចំពោះគ្រប់បុគ្គលដែលអះអាង ថាចង់ទទួលបានការផ្គត់ផ្គង់ក៏ចេះទទួលបាននោះទេ។ គោលបំណងដ៏ធំបំផុតរបស់អាហារកាតព្វកិច្ច គឺការជួយសង្គ្រោះបុគ្គលដែល អសមត្ថភាពនៅក្នុងការប្រកបរបរចិញ្ចឹមជីវិតរបស់ខ្លួនពិតប្រាកដ។ អាស្រ័យហេតុនេះហើយ អាហារកាតព្វកិច្ច អាចត្រូវបានអនុវត្ត លុះត្រាតែបំពេញនូវលក្ខខណ្ឌទាំងពីរខាងក្រោមនេះ៖

លក្ខខណ្ឌទី១ គឺជនដែលមានសិទ្ធិទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ច ត្រូវស្ថិតក្នុងស្ថានភាពក្រីក្រ លំបាកហើយខ្លួនគ្មានលទ្ធភាព អាចផ្គត់ផ្គង់ជីវភាពខ្លួនឯងបានទាំងស្រុង ឬមួយផ្នែក ដោយទ្រព្យសម្បត្តិផ្ទាល់ខ្លួន ឬសមត្ថភាពនៃការធ្វើការងារដោយខ្លួនឯង និងត្រូវមានបន្ទុកបង្ហាញភស្តុតាងពីអលទ្ធភាពក្នុងការផ្គត់ផ្គង់ជីវភាពរស់នៅខ្លួនឯង។ នោះមានន័យថា ជននោះពិតជាលំបាកនៅក្នុងការចិញ្ចឹមជីវិតខ្លួនឯងពិតប្រាកដមែន ទើបចាំបាច់ត្រូវការជំនួយនៅក្នុងការទ្រទ្រង់ដល់ការរស់នៅឲ្យបានសមរម្យមួយ។ ដើម្បីអាចធានាបានថាបុគ្គលនោះពិតជាអលទ្ធភាពពិតមែន បុគ្គលនោះត្រូវភ្ជាប់ជាមួយនឹងភស្តុតាង ដែលអាចបញ្ជាក់ថាខ្លួនពិតជាអសមត្ថភាពក្នុងការចិញ្ចឹមជីវិតដោយខ្លួនឯងមែន។

[4] មាត្រា ១១៤១ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

[5] មាត្រា ៤៧ កថាខណ្ឌទី២ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

លក្ខខណ្ឌទី២ គឺជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ត្រូវមានលទ្ធភាព ឬមធ្យោបាយហិរញ្ញវត្ថុ អាចផ្តល់ជំនួយសង្គ្រោះបាន មានន័យថា បុគ្គលដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ត្រូវមានលទ្ធភាពគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ផ្តល់ដល់បុគ្គលដែលមានសិទ្ធិទទួលបានអាហារកាតព្វកិច្ចនោះ។ មិនមែនឲ្យតែបុគ្គលនោះជាបុគ្គលដែលមានករណីយកិច្ច សុទ្ធសឹងតែត្រូវបំពេញនូវកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន ទាំងដែលខ្លួនពុំមានលទ្ធភាពគ្រប់គ្រាន់នោះទេ។

ឧបមាថា៖ ក ជាបុគ្គលដែលមានករណីយកិច្ចផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ច សម្រាប់ទ្រទ្រង់ជីវភាពរស់នៅ ដល់ ខ ជាអ្នកមានសិទ្ធិទទួលបានអាហារកាតព្វកិច្ច ដែលជាក្មួយហើយជាកូនកំព្រា។ នៅក្នុងករណីនេះ ប្រសិនបើ ក មានលទ្ធភាពគ្រប់គ្រាន់ ក្រោយពីប្រើប្រាស់សម្រាប់ការចំណាយទៅលើគ្រួសាររបស់ខ្លួនរួចរាល់អស់ហើយ ប្រាក់ដែលនៅសេសសល់ពីការចំណាយ នៅសល់សមរម្យនោះ ក អាចផ្តល់ជាអាហារកាតព្វកិច្ចដល់ ខ ជាក្មួយដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ចបាន។ ផ្ទុយទៅវិញ ប្រសិនបើប្រាក់ដែល ក បានប្រើប្រាស់សម្រាប់ការចំណាយលើការផ្គត់ផ្គង់សម្រាប់ក្រុមគ្រួសាររបស់ខ្លួនពុំគ្រប់គ្រាន់ ឬមួយសេសសល់បន្តិចបន្តួច នោះ ក ក៏មិនអាចផ្តល់នូវប្រាក់ដល់ ខ ដែលជាក្មួយរបស់ខ្លួននោះបានផងដែរ។ នោះមានន័យថាបើទោះបីជាបុគ្គលនោះមានករណីយកិច្ចផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ច តាមច្បាប់កំណត់ក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែប្រសិនបើបុគ្គលនោះឯងមិនមានលទ្ធភាពគ្រប់គ្រាន់ ការផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ចក៏មិនអាចកើតមានចំពោះបុគ្គលនោះបានដែរ។

១.១.៤ លក្ខណៈនៃអាហារកាតព្វកិច្ច

ចំពោះលក្ខណៈរបស់អាហារកាតព្វកិច្ច គឺជាសិទ្ធិផ្តាច់មុខផ្ទាល់របស់ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច មានន័យថា ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ចអាចទទួលបានដោយចំពោះ សម្រាប់ខ្លួនឯងផ្ទាល់តែប៉ុណ្ណោះ។[6]

អាហារកាតព្វកិច្ច មិនអាចជាកម្មវត្ថុនៃអនុប្បទាន ប្រទានកម្ម ឬការបង្កើតសិទ្ធិប្រាតិភោគសម្រាប់តតិយជន ឬជំនួញផ្សេងៗទៀតបានឡើយ សូម្បីតែធ្វើអនុប្បទានទៅជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ចផ្សេង ឬជនដែលមានប្រយោជន៍ផ្សេងទៀត។[7] ជារួម អាហារកាតព្វកិច្ច គឺត្រូវបានផ្តល់ឱ្យទៅជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ចតែម្នាក់តែប៉ុណ្ណោះ មិនអាចធ្វើជាកម្មវត្ថុសម្រាប់ផ្ទេរឲ្យអ្នកដទៃបាននោះទេ។

អាហារកាតព្វកិច្ចមានអានុភាពឆ្ពោះទៅអនាគត មិនអាចទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ច ដែលកើតមានក្នុងអតីតកាលបានទេ មានន័យថាជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ចមិនអាចទាមទារឲ្យ អ្នកដែលមានករណីយកិច្ចផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ចចំពោះអតីតកាលបាននោះទេ។

[6] មាត្រា ១១៤៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

[7] មាត្រា ១១៤៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

អាហារកាតព្វកិច្ច មិនអាចត្រូវបានរឹបអូស[8] ដោយហេតុថា អាហារកាតព្វកិច្ច គឺជាជំនួយសម្រាប់តែជនក្រីក្រប៉ុណ្ណោះ ហើយមានគោលបំណង ការពារ និងទ្រទ្រង់ជីវភាពរបស់អ្នកមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ចផ្ទាល់ ដូចជា ការផ្តល់ប្រាក់ឧបត្ថម្ភផ្នែកសិក្សា ប្រាក់ឧបត្ថម្ភផ្នែកសុខភាព ឬប្រាក់ឧបត្ថម្ភសម្រាប់ជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់អ្នកមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច។

អាហារកាតព្វកិច្ច មិនអាចធ្វើឧបាទេសកម្មបាន[9] មានន័យថាប្រសិនបើតុលាការចេញដីកាសម្រេចឲ្យបុគ្គលណាដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច បុគ្គលនោះឯងគឺត្រូវបំពេញនូវកាតព្វកិច្ច ដែលជាការកំណត់នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចដោយខានពុំបាន។ ប៉ុន្តែ ករណីដែលអ្នកមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ចមានជាប់បំណុលជាមួយនឹងម្ចាស់បំណុលដែលជាតតិយជន តតិយជននោះឯង មិនអាចធ្វើការទាមទារសិទ្ធិលើបំណុល ដោយផ្អែកលើអាហារកាតព្វកិច្ចបាននោះទេ។

អាហារកាតព្វកិច្ច មិនអាចធ្វើសន្តតិកម្មបន្តបានទេ[10] ដោយសារតែអាហារកាតព្វកិច្ច បានកំណត់ជនដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់ជាក់លាក់ ហើយការផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចជាករណីយកិច្ចផ្តាច់មុខទាំងស្រុងរបស់ជនដែលមានករណីយកិច្ច ហេតុដូច្នេះសន្តតិជនមិនអាចផ្គត់ផ្គង់បន្តបានទេ។ មានន័យថា ប្រសិនបើអ្នកមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ទទួលមរណភាព ការផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច មិនត្រូវបានផ្ទេរបន្តឲ្យមកកូនរបស់អ្នកមានករណីយកិច្ចទទួលផ្គត់ផ្គង់បន្តនោះទេ គឺតុលាការត្រូវធ្វើការស្វែងរក និងកំណត់អ្នកមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចថ្មី។

១.២ ជនដែលពាក់ព័ន្ធក្នុងការទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ច

ជាទូទៅដើម្បីទាមទារ និងទទួលបានអាហារកាតព្វកិច្ច ចាំបាច់ត្រូវមានភាគីដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច និងភាគីដែលមានសិទ្ធិទទួលបានអាហារកាតព្វកិច្ច។

១.២.១ បុគ្គលដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច

ជនដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច សំដៅដល់បុគ្គលដែលត្រូវផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ច ដល់ញាតិដែលមិនអាចទ្រទ្រង់ជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់ខ្លួនបាន។ ជនដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច អាចផ្តល់ជាថវិកា ឬសម្ភារៈផ្សេងៗទៀត ឱ្យទៅញាតិដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច តាមមធ្យោបាយសមស្របណាមួយ ក្នុងករណីដែលជននោះអលទ្ធភាព មិនអាចចិញ្ចឹមខ្លួនឯងបាន ទោះបីនៅក្នុងកម្រិតអប្បបរមាក៏គាត់មិនមានលទ្ធភាព។

[8] មាត្រា ៣៨២ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៦
[9] មាត្រា ៤២២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧
[10] មាត្រា ១១៤៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

ថ្វីត្បិតអ្នកដែលមានទំនាក់ទំនងញាតិ តាមដែលច្បាប់បានកំណត់ ត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចក៏ដោយ ក៏មិនមានន័យថា គ្រប់ទំនាក់ទំនងញាតិទាំងអស់ សុទ្ធតែត្រូវផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ចនោះទេ។ ជាគោលការណ៍លំដាប់នៃជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចមានដូចតទៅៈ លំដាប់ទី១ គឺញាតិដែលរស់នៅជាមួយគ្នា លំដាប់ទី២ គឺញាតិលោហិតខ្សែផ្ទាល់ និងបងប្អូនបង្កើត ស្ថិតក្នុងលំដាប់ទី៣។[11] ការកំណត់លំដាប់ មានន័យថា ការទទួលបន្ទុកអាហារកាតព្វកិច្ច គឺគិតរាប់ចាប់ពីលំដាប់ទី១ មកមុន បើគ្មានញាតិក្នុងលំដាប់ទី១ទេ ត្រូវកំណត់យកញាតិតាមលំដាប់ទី២ ឬបើគ្មានញាតិក្នុងលំដាប់ទី២ទេ ត្រូវកំណត់យកញាតិតាមលំដាប់បន្តបន្ទាប់ទៀត។

ចំពោះអញ្ញាត្តកម្មវិញ ជនដែលស្ថិតក្នុងទំហំញាតិថ្នាក់ទី៣នឹងជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច តុលាការមានឆន្ទានុសិទ្ធិ ក្នុងការតែងតាំងជនទាំងនេះជាជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចបាន ប្រសិនបើមានស្ថានភាពពិសេស។[12] លើសពីនេះទៅទៀត ប្រសិនបើជនដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច មានច្រើននាក់ ជនទាំងនោះត្រូវពិភាក្សាគ្នា ដើម្បីកំណត់អំពីជនដែលត្រូវផ្គត់ផ្គង់ឱ្យបានជាក់លាក់។[13] ប៉ុន្តែបើការពិភាក្សានោះពុំបានសម្រេច តុលាការត្រូវកំណត់ជនដែលត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចជាក់លាក់ ដោយគិតពិចារណាទៅលើលទ្ធភាពទ្រព្យធន អាយុ ស្ថានភាពផ្លូវកាយ និងផ្លូវចិត្តរបស់ជនដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច និងស្ថានភាពផ្សេងទៀតទាំងអស់។[14]

ក. ញាតិដែលរស់នៅជាមួយគ្នា

ញាតិដែលរស់នៅជាមួយគ្នា សំដៅដល់ញាតិ ដែលកំពុងរស់នៅក្រោមដំបូលផ្ទះតែមួយដូចគ្នា។ ញាតិដែលរស់នៅជាមួយគ្នា គឺជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចស្ថិតក្នុងលំដាប់ទី១។ មានន័យថា ញាតិដែលរស់នៅជាមួយនឹងជនដែលមិនអាចទ្រទ្រង់ជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់ខ្លួន ត្រូវក្លាយជាអ្នកផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចមុនគេ[15]។ ឧបមាថា លោកស្រី ក ជាជនក្រីក្រ និងចាស់ជរាម្នាក់ មិនអាចចិញ្ចឹមជីវិតរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់ខ្លួនបានទេ ហើយសព្វថ្ងៃលោកស្រីរស់នៅជាមួយចៅប្រុសម្នាក់។ ករណីនេះ ចៅប្រុសរបស់លោកស្រី ក ត្រូវក្លាយជាជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចលំដាប់ទី១ ដល់លោកស្រី ក ប្រសិនបើលោកបានបំពេញលក្ខខណ្ឌគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីក្លាយជាជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច។

[11] មាត្រា១១៤០ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

[12] មាត្រា១១៤០ កថាខណ្ឌទី២ វាក្យខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

[13] មាត្រា១១៤១ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

[14] មាត្រា១១៤១ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

[15] មាត្រា១១៤០ ចំណុចទី១ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

ខ. ញាតិលោហិតខ្សែផ្ទាល់

ញាតិលោហិតខ្សែផ្ទាល់ សំដៅដល់ញាតិដែលមានឈាមជ័រជាមួយគ្នា ហើយកើតតគ្នាពីមួយទៅមួយតាមលំដាប់ រួមមានប្រាំមួយថ្នាក់ គឺបុព្វញាតិ[16] និង បច្ឆាញាតិ[17] ។

ញាតិលោហិតខ្សែផ្ទាល់ គឺស្ថិតក្នុងលំដាប់ទី២ នៃជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច បន្ទាប់ពីញាតិដែលរស់នៅជាមួយគ្នា។ ប្រសិនបើញាតិដែលរស់នៅជាមួយគ្នា ដែលស្ថិតក្នុងលំដាប់ទី១ មិនអាចបំពេញលក្ខខណ្ឌគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីក្លាយជាជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចបានទេ នោះសិទ្ធិដែលត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ត្រូវធ្លាក់មកលើជនដែលមានលំដាប់ទី២ គឺញាតិលោហិតខ្សែផ្ទាល់[18]។ ឧបមាថា លោកស្រី ក ជាជនក្រីក្រ និងចាស់ជរាម្នាក់ មិនអាចចិញ្ចឹមជីវិតរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់ខ្លួនបានទេ សព្វថ្ងៃលោកស្រីរស់នៅជាមួយចៅប្រុសម្នាក់ ហើយលោកស្រីមាន កូនស្រីម្នាក់រស់នៅក្រៅប្រទេស។ ប៉ុន្តែដោយសារ ចៅប្រុសរបស់លោកស្រីពុំអាចបំពេញលក្ខខណ្ឌគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីក្លាយជាជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចបាន ក្នុងករណីនេះ កូនស្រីរបស់លោកស្រី ក ត្រូវក្លាយជាជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចលំដាប់ទី២ ដល់លោកស្រី ក ប្រសិនបើកូនស្រីរបស់លោកស្រីបានបំពេញលក្ខខណ្ឌគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីក្លាយជាជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច។

គ. បងប្អូនបង្កើត

បងប្អូនបង្កើត ជាញាតិដែលកើតចេញពីឪពុកម្តាយរួមជាមួយគ្នា ឬ រួមតែឪពុក ឬ រួមតែម្តាយ ឬ កូនសុំជាអាទិ៍។ បងប្អូនបង្កើត គឺស្ថិតក្នុងលំដាប់ទី៣ នៃជនដែលមានករណីយកិច្ច ត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច បន្ទាប់ពីញាតិដែលរស់នៅជាមួយគ្នា និងញាតិលោហិតខ្សែផ្ទាល់។ ដូចគ្នាដែរ ប្រសិនបើញាតិដែលរស់នៅជាមួយគ្នា និងញាតិលោហិតខ្សែផ្ទាល់ ដែលស្ថិតក្នុងលំដាប់ទី១ និងទី២ មិនអាចបំពេញលក្ខខណ្ឌគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីក្លាយជាជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចបានទេ នោះការផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចត្រូវធ្លាក់មកលើបងប្អូនបង្កើតដែលស្ថិតក្នុងលំដាប់ទី៣[19]។ ឧបមាថា លោកស្រី ក ខាងលើដែល ជាជនក្រីក្រ និងចាស់ជរាម្នាក់ មិនអាចចិញ្ចឹមជីវិតរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់ខ្លួនបានទេ សព្វថ្ងៃលោកស្រីរស់នៅជាមួយចៅប្រុសម្នាក់ ហើយលោកស្រី មានកូនស្រីម្នាក់រស់នៅក្រៅប្រទេស និងប្អូនប្រុស២នាក់ទៀត រស់នៅទីក្រុង។ ប៉ុន្តែដោយសារ ចៅប្រុស និងកូនស្រីរបស់លោកស្រី ពុំអាចបំពេញលក្ខខណ្ឌគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីក្លាយជាជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចបាន នោះប្អូនប្រុស២នាក់ទៀតរបស់លោកស្រី ក ត្រូវក្លាយជាជន

[16] ឪពុកម្តាយ ជីដូនជីតា ជីទួត ជីលួត ជីលា និងជីប៉ា

[17] កូនបង្កើត ចៅ ចៅទួត ចៅលួត ចៅលា និងចៅប៉ា

[18] មាត្រា១១៤០ ចំណុចទី២ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

[19] មាត្រា១១៤០ ចំណុចទី៣ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

ដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចលំដាប់ទី៣ ដល់លោកស្រី ក ប្រសិនបើប្អូនប្រុសរបស់លោកស្រីទាំង២ បានបំពេញលក្ខខណ្ឌគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីក្លាយជាជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច។

ឃ. ជនដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចតាមសេចក្ដីសម្រេចរបស់តុលាការ

ដោយយោងក្រមរដ្ឋប្បវេណី មាត្រា១១៤០ កថាខណ្ឌទី២ ជនដែលមានករណីយកិច្ច ផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចតាមសេចក្ដីសម្រេចរបស់តុលាការ គឺញាតិក្នុងថ្នាក់ទី៣ ក្នុងករណីមានស្ថានភាពពិសេសណាមួយ។

ដើម្បីអាចកំណត់អំពីញាតិក្នុងថ្នាក់ទី៣បាន យើងគួរស្វែងយល់ពីការគណនាថ្នាក់ញាតិ។

ការគណនាថ្នាក់ញាតិមានពីរគឺ ការគណនាថ្នាក់ញាតិផ្ទាល់ និងការគណនាថ្នាក់សាខាញាតិ។[20] ចំពោះការគណនាថ្នាក់ញាតិផ្ទាល់ ត្រូវកំណត់ដោយគណនាចំនួននៃតំណពូជរវាងញាតិ។[21] ចំណែកឯ ការគណនាថ្នាក់សាខាញាតិ ត្រូវគណនាចំនួននៃតំណពូជ គិតចាប់ពីជននោះ ឬសហព័ទ្ធរបស់ជននោះ ឡើងទៅដល់បុព្វជនដូចគ្នា និងចំនួននៃតំណពូជ គិតចាប់ពីបុព្វជនរបស់ជននោះ ចុះរហូតមកដល់ជនម្នាក់ទៀត។[22] ញាតិក្នុងថ្នាក់ទី៣ អាចជា ពូមីង ក្មួយ ជីដូនជីតាទួត របស់សាមីខ្លួន ឬរបស់សហព័ទ្ធខ្លួន។ ចំពោះតារាងថ្នាក់ញាតិមាននៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធទី១។

ម៉្យាងវិញទៀត ញាតិក្នុងបីថ្នាក់ អាចមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចតាមសេចក្ដីសម្រេចរបស់តុលាការ លុះត្រាតែក្នុងករណីមានស្ថានភាពពិសេស។ ដោយស្ថានភាពពិសេស អាចកើតមានក្នុងករណីដែលជនមានសិទ្ធិទទួលបានអាហារកាតព្វកិច្ច ពុំមានញាតិក្នុងលំដាប់ទាំង៣ ដូចជាញាតិដែលរស់នៅជាមួយគ្នា ញាតិលោហិតខ្សែផ្ទាល់ និងបងប្អូនបង្កើត ឬក៏មានដែរ តែមិនអាចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចបាន ឬប្រសិនបើផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចអាចបណ្ដាលឱ្យធ្លាក់ខ្លួនក្រ ឬញាតិដែលមានកំណត់ខាងលើទាំង៣លំដាប់ មិនអាចទំនាក់ទំនងបាន ឬបាត់ខ្លួន។ ប្រសិនស្ថិតក្នុងស្ថានភាពពិសេសបែបនេះ នោះករណីយកិច្ចក្នុងការផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច នឹងត្រូវធ្លាក់ទៅលើ ញាតិនៅក្នុងថ្នាក់ទី៣។ ឧបមាថា លោក ក រស់នៅតែម្នាក់ឯង ពុំមានកូន ហើយបងប្អូនរបស់លោក ក បានស្លាប់អស់ លោក ក នៅសល់តែក្មួយស្រីម្នាក់ដែលមានជីវភាពធូរធារ ត្រូវជាកូនរបស់បងប្រុសបង្កើតរបស់ខ្លួន ហើយលោក ក ពុំមានសមត្ថភាពក្នុងការចិញ្ចឹមជីវិតប្រចាំថ្ងៃរបស់ខ្លួនបានទេ ព្រោះគាត់បានជួបគ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍ និងក្លាយជាជនពិការអស់មួយជីវិត។ ករណីនេះ លោក ក អាចដាក់ពាក្យសុំទៅតុលាការទាមទារឱ្យក្មួយស្រី ជាញាតិថ្នាក់ទី៣ ផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចដល់ខ្លួនបាន។

[20] មាត្រា៩៣៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

[21] មាត្រា៩៣៩ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

[22] មាត្រា៩៣៩ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

ចំពោះប្រភេទទីពីរ ជនដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចតាមសេចក្ដីសម្រេចរបស់តុលាការ គឺសហព័ទ្ធដែលនៅរស់ ឬញាតិរបស់សហព័ទ្ធដែលស្លាប់ ក្នុងករណីដែលអាពាហ៍ពិពាហ៍បានរលាយដោយសារមរណភាពរបស់សហព័ទ្ធម្ខាង។[23] អាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវបានរលាយ ដោយសារការស្លាប់របស់សហព័ទ្ធម្ខាង អាហារកាតព្វកិច្ចរវាងញាតិ នៅតែមានអត្ថិភាពរវាងសហព័ទ្ធដែលនៅរស់ជាមួយនឹងញាតិរបស់សហព័ទ្ធដែលបានទទួលមរណភាព លើកលែងតែសហព័ទ្ធដែលនៅរស់បានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ថ្មី ឬបង្ហាញឆន្ទៈផ្ដាច់ទំនាក់ទំនងញាតិពន្ធតាមផ្លូវតុលាការ[24]។ ឧបមាថា ក្រោយពេលប្ដីរបស់នារីបានស្លាប់ទៅ នារីត្រូវរស់នៅតែម្នាក់ឯង ពុំមានកូន ហើយក៏គ្មានបងប្អូន សាច់ញាតិណាទាំងអស់។ នារីពុំទាន់បានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ថ្មីនៅឡើយទេ មួយវិញទៀត នាងបានធ្លាក់ខ្លួនក្រ គ្មានសមត្ថភាពក្នុងការចិញ្ចឹមជីវិតនោះទេ។ ប៉ុន្តែ នារីនៅមានបូរ៉ា ដែលត្រូវជាក្មួយប្រុសរបស់ប្ដីខ្លួន។ នារីអាចដាក់ពាក្យសុំទៅតុលាការដើម្បីទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ច ពីបូរ៉ាបាន ព្រោះអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងនារី ជាមួយប្ដីដែលបានស្លាប់ បានរលាយដោយសារមរណភាពរបស់សហព័ទ្ធម្ខាង។ ជាហេតុនាំឱ្យ អាហារកាតព្វកិច្ចរវាងញាតិ នៅតែមានអត្ថិភាពរវាងនារី នឹងបូរ៉ា។

១.២.២ បុគ្គលដែលមានសិទ្ធិទទួលបានអាហារកាតព្វកិច្ច

យោងតាមក្រមរដ្ឋប្បវេណី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា អាហារកាតព្វកិច្ច គឺជាជំនួយផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុដល់បុគ្គលដែលមិនអាចទ្រទ្រង់ជីវភាពដោយសមត្ថភាពផ្ទាល់ខ្លួនបាន។ បុគ្គលដែលត្រូវការអាហារកាតព្វកិច្ច គឺជាជនដែលមិនអាចទ្រទ្រង់ជីវភាពរស់នៅរបស់ខ្លួនបាន សូម្បីតែក្នុងកម្រិតទាបបំផុត ដែលក្នុងពាក្យច្បាប់ត្រូវបានគេហៅថា ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច។ លើសពីនេះទៅទៀត ប្រសិនបើជនមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ចមានច្រើននាក់ ហើយលទ្ធភាពទ្រព្យធនរបស់ជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចពុំគ្រប់គ្រាន់ ក្នុងការផ្គត់ផ្គង់ចំពោះជនទាំងនោះទេ នោះពួកគេត្រូវធ្វើការពិភាក្សា ដើម្បីកំណត់អំពីជនដែលត្រូវទទួលអាហារកាតព្វកិច្ចឱ្យបានជាក់លាក់។[25] ប៉ុន្តែបើការពិភាក្សានោះពុំបានសម្រេច តុលាការត្រូវកំណត់ ជនដែលត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចឱ្យបានជាក់លាក់ ដោយគិតពិចារណាទៅលើលទ្ធភាពទ្រព្យធន អាយុ ស្ថានភាពផ្លូវកាយ និងផ្លូវចិត្តរបស់ជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ទំនាក់ទំនងបុគ្គលរបស់ភាគី និងស្ថានភាពផ្សេងទៀតទាំងអស់។[26]

នៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីរបស់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាយើងសព្វថ្ងៃ ពុំបានចែងលម្អិតពីជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ចនោះទេ ពោលគឺចែងតែជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចតែ

[23] មាត្រា១១៤០ កថាខណ្ឌទី២ វាក្យខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

[24] មាត្រា៩៨១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

[25] មាត្រា១១៤១ កថាខណ្ឌទី៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

[26] មាត្រា១១៤១ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

ប៉ុណ្ណោះ។ ជាហេតុអាចនាំឱ្យយើង អាចទាញការសន្និដ្ឋានដោយយកបញ្ញត្តិនៃជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច មកកំណត់រកជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ចបានថា ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ចបាន លុះត្រាតែខ្វះខាតផ្នែកជីវភាព មានទំនាក់ទំនងញាតិជាមួយអ្នកមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច និងអាចបង្ហាញឆន្ទៈ ឬទាមទារតាមផ្លូវតុលាការ ឬសុំរក្សាការពារដើម្បីទ្រទ្រង់ជីវភាពរស់នៅអប្បបរមា។

ក. បុគ្គលខ្វះខាតផ្នែកជីវភាព

ដើម្បីអាចក្លាយទៅជាជនដែលទទួលអាហារកាតព្វកិច្ចបាន លុះត្រាតែជននោះខ្វះខាតផ្នែកជីវភាព ពោលសំដៅដល់ជនដែលមិនអាចទ្រទ្រង់ជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់ខ្លួនបាន ដូចជាមិនមានថវិកាសម្រាប់ចិញ្ចឹមជីវិត មិនអាចទិញអាហារបរិភោគដោយខ្លួនឯងបាន គ្មានសម្លៀកបំពាក់សមរម្យសម្រាប់ស្លៀកពាក់ គ្មានទីជម្រកសម្រាប់រស់នៅ គ្មានថវិកាផ្ទាល់ខ្លួនសម្រាប់ព្យាបាលជម្ងឺពេលឈឺស្កាត់ និងមិនអាចទទួលបានការអប់រំជាមូលដ្ឋាន ជាអាទិ៍។

ចំពោះការវាយតម្លៃ ទៅលើជនដែលខ្វះខាតផ្នែកជីវភាពខាងលើ ជាការវាយតម្លៃទូទៅលើតម្រូវការមូលដ្ឋានដែលចាំបាច់ និងខានពុំបានសម្រាប់ជីវិតរស់នៅប្រចាំថ្ងៃ ព្រមទាំងអាស្រ័យលើស្ថានភាពជាក់ស្តែង និងភស្តុតាងដែលអាចបង្ហាញជាក់ស្តែងថា បុគ្គលនោះពិតជាកំពុងខ្វះខាតពិតប្រាកដមែន។ ម្យ៉ាងវិញទៀត នៅកម្ពុជាសព្វថ្ងៃ ក៏ពុំទាន់មានប្រព័ន្ធនៃការវាយតម្លៃ ទៅលើជនដែលខ្វះខាតផ្នែកជីវភាពនៅឡើយទេ ដូច្នេះហើយការវាយតម្លៃនេះ គឺទុកសិទ្ធិឱ្យចៅក្រមជាអ្នកវិនិច្ឆ័យ។

ខ. មានទំនាក់ទំនងញាតិ ជាមួយអ្នកមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច

ដូចគ្នាដែរ ចំពោះជនដែលទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច ក៏ត្រូវតែមានទំនាក់ទំនងជាញាតិនឹងជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចផងដែរ។ ជាក់ស្តែង ជនដែលទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច ត្រូវតែជាញាតិរស់នៅជាមួយនឹងជនដែលមានករណីយកិច្ច ជាញាតិលោហិតខ្សែផ្ទាល់ និងជាបងប្អូនបង្កើតផងដែរ។[27]

ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលបានអាហារកាតព្វកិច្ច មិនត្រូវបានកំណត់លំដាប់ដូចជនដែលមានករណីយកិច្ចនោះទេ មានន័យថាជនដែលទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច អាចទទួលបានអាហារកាតព្វកិច្ចពីគ្រប់ញាតិដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ ដោយពុំកំណត់លំដាប់ថាបុគ្គលដែលត្រូវទទួលបានអាហារកាតព្វកិច្ច លំដាប់ណាមួយត្រូវទទួលបានការផ្គត់ផ្គង់មុននោះទេ ប្រសិនបើមានការខ្វះខាត នឹងទទួលបានអាហារកាតព្វកិច្ចដូចៗគ្នា។ ជាង

[27] មាត្រា ១១៤០ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

នេះទៅទៀត ញាតិក្នុង៣ថ្នាក់ ក៏មានសិទ្ធិទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ចផងដែរ ក្នុងករណីដែលជនទទួលបានអាហារកាតព្វកិច្ចនោះ ពុំមានជនដែលមានករណីយកិច្ចដូចដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ។[28]

គ. អាចបង្ហាញឆន្ទៈ ឬទាមទារតាមផ្លូវតុលាការ ឬសុំរក្សាការពារដើម្បីទ្រទ្រង់ជីវភាពរស់នៅជាអប្បបរមា

ចំពោះលក្ខខណ្ឌចុងក្រោយ ដើម្បីអាចក្លាយខ្លួនទៅជាជនដែលទទួលអាហារកាតព្វកិច្ចបាន គឺទាមទារឱ្យមានការបង្ហាញឆន្ទៈ ដោយការដាក់ពាក្យសុំទៅតុលាការ ឬសុំរក្សាការពារដើម្បីទ្រទ្រង់ជីវភាពរស់នៅជាអប្បបរមា។

ជាធម្មតា ដើម្បីអាចទទួលបានអាហារកាតព្វកិច្ច គឺទាមទារឱ្យមានការព្រមព្រៀង ដោយបង្ហាញឆន្ទៈរវាងជនដែលមានសិទ្ធិទទួលបានអាហារកាតព្វកិច្ច និងជនដែលមានករណីយកិច្ចផ្តត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច។ ប៉ុន្តែបើការព្រមព្រៀងមិនបានសម្រេចទេនោះ ក្រមរដ្ឋប្បវេណីបើកសិទ្ធិឱ្យបុគ្គលឯកជនដាក់ពាក្យសុំទាមទារតាមផ្លូវតុលាការបាន ដោយយោងលើគោលការណ៍ស្វ័យភាពនៃបុគ្គលឯកជន។ ការធ្វើបែបនេះ គឺដើម្បីឱ្យតុលាការជាអ្នកកំណត់ អ្នកដែលត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចជាក់លាក់ ដោយពិចារណាទៅលើលទ្ធភាពទ្រព្យធន អាយុ ស្ថានភាពផ្លូវកាយ និងផ្លូវចិត្ត របស់ជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ទំនាក់ទំនងបុគ្គលរបស់ភាគី ជាដើម។

ម៉្យាងវិញទៀត ប្រសិនបើមានភាពចាំបាច់ បុគ្គលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច អាចដាក់ពាក្យសុំដីកាសម្រេចរក្សាការពារ ដោយស្នើសុំឱ្យតុលាការចេញដីកាសម្រេចបង្គាប់ឱ្យចាត់ចែងជាបណ្តោះអាសន្ន[29] ដើម្បីធានាថានាពេលបច្ចុប្បន្ន ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច អាចទ្រទ្រង់ជីវភាពរស់នៅរបស់ខ្លួនបានបណ្តោះអាសន្នសិន។ នៅពេលដាក់ពាក្យសុំ ត្រូវភ្ជាប់ជាមួយនឹងសេចក្តីបញ្ជាក់ដំបូង។ ប្រសិនបើបានបំពេញគ្រប់លក្ខខណ្ឌអស់ហើយ តុលាការនឹងចេញដីកាសម្រេចចាត់ចែងជាបណ្តោះអាសន្នតាមការស្នើសុំ។ ក្រោយមក បុគ្គលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច ត្រូវដាក់ពាក្យសុំទាមទារឱ្យផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ច ដែលជាប្រភេទរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង។

[28] មាត្រា ១១៤០ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

[29] មាត្រា ៤៣ នៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង

ជំពូកទី ២
នីតិវិធីនៃការទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ច

២.១ ដំណាក់កាលនៃការដាក់ពាក្យសុំទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ច

ដំណាក់កាលនៃការដាក់ពាក្យសុំទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ច គឺជាចំណុចចាប់ផ្ដើមក្នុងការទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ចតាមផ្លូវតុលាការ។

២.១.១ នីតិវិធីនៃការដាក់ពាក្យសុំ

ក. ចំណុចដែលត្រូវសរសេរក្នុងពាក្យសុំ

ជាការពិតណាស់ ដើម្បីឲ្យការដាក់ពាក្យសុំ ទៅតុលាការ មានប្រសិទ្ធភាពនឹងអាចធានាថាពាក្យសុំនោះត្រឹមត្រូវទៅតាមផ្លូវច្បាប់ គួរគប្បីស្វែងយល់អំពីចំណុចដែលចាំបាច់បំផុត និង ចំណុចណាដែលមិនគួរសរសេរនៅក្នុងពាក្យសុំនោះ។ ចំណុចដែលត្រូវសរសេរនៅក្នុងលិខិតនៃពាក្យសុំ មានដូចជា ឈ្មោះ និង អាសយដ្ឋានរបស់អ្នកដាក់ពាក្យសុំ និង ឈ្មោះ និងអាសយដ្ឋានរបស់អ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់។[30] ជាងនេះទៅទៀត អ្នកដាក់ពាក្យសុំក៏ត្រូវសរសេរ ឈ្មោះ អាសយដ្ឋាន របស់បុគ្គលដែលខ្លួនបានទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ចផងដែរ។ ការសរសេរឈ្មោះ និងអាសយដ្ឋានរបស់ភាគីឲ្យច្បាស់លាស់ គឺជាការចាំបាច់សម្រាប់បញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណរបស់ភាគី សម្រាប់ធ្វើការជូនដំណឹងអំពីដីកាសម្រេច និងឯកសារផ្សេងៗដល់ភាគីទាំងសងខាង។ ចំពោះខ្លឹមសារ នៃដីកាសម្រេចបង្គាប់ឲ្យផ្ដល់អាហារកាតព្វកិច្ច ត្រូវផ្អែកលើពាក្យសុំទាមទារ អង្គហេតុ និងភស្តុតាងដែលភាគីដាក់ពាក្យសុំ បានដាក់ជូនតុលាការ។

ជាងនេះទៅទៀត ការដាក់ពាក្យសុំទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ចនេះ ក៏អាចធ្វើឡើងដោយផ្ទាល់មាត់បានដែរ។ ដើម្បីអាចដាក់ពាក្យសុំដោយផ្ទាល់មាត់បាន អ្នកដាក់ពាក្យសុំត្រូវធ្វើសេចក្ដីថ្លែងការណ៍ចំពោះមុខក្រឡាបញ្ជីនូវចំណុចនីមួយៗដែលដូចគ្នាទៅនឹងអ្វី ដែលតម្រូវឲ្យសរសេរដូចការដាក់ពាក្យសុំដោយលាយលក្ខណ៍អក្សរដែរ។

ខ. របៀបនៃការដាក់ពាក្យសុំ

ជាធម្មតានៅពេលដែលមានការដាក់ពាក្យសុំទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ចនៅតុលាការ ជាទូទៅពាក្យសុំនោះត្រូវ បញ្ជូនទៅកាន់មន្ត្រីទទួលបន្ទុកពាក្យបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី ជាអ្នកវាយត្រាលើពាក្យសុំដែលទទួលបាន ហើយចុះកាលបរិច្ឆេទនៃការទទួល និងចុះលេខរៀងនៅក្នុងសៀវភៅទទួលពាក្យបណ្ដឹង រួមទាំងចេញបង្កាន់ដៃបង់ប្រាក់ផងដែរ។ ប៉ុន្តែមុនពេលទទួលពាក្យសុំមកធ្វើចំណាត់ការដូចខាងលើ មន្ត្រីរដ្ឋបាលផ្នែកទទួលបន្ទុកពាក្យសុំគួរត្រួតពិនិត្យមើលពាក្យសុំមួយត្រួសជាមុនសិន ប្រសិនបើមានខ្វះខាតនៅត្រង់ចំណុចណាមួយនៃពាក្យសុំ គួរ

[30] មាត្រា២៦ កថាខណ្ឌទី២ ចំណុច ក នៃច្បាប់ស្ដីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្ដីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្ដឹង

គប្បីពន្យល់ឲ្យអ្នកដាក់ពាក្យសុំធ្វើការកែតម្រូវលើចំណុចនោះជាមុនសិន។ បន្ទាប់ពីកែតម្រូវលើចំណុចដែលខ្វះខាតរួចមក មន្ត្រីរដ្ឋបាលត្រូវបញ្ជូន ទៅឲ្យប្រធានតុលាការ។

២.១.២ ការបង់ប្រាក់ប្រដាប់ក្តី

បន្ទាប់ពីពាក្យសុំត្រូវបានបំពេញរួចរាល់ អ្នកដាក់ពាក្យសុំត្រូវធ្វើការបង់នូវប្រាក់ប្រដាប់ក្តីជាមុនសិន ទើបពាក្យសុំនោះអាចដំណើរការបាន។ ការបង់ប្រាក់ប្រដាប់ក្តី គឺជាពន្ធសរុប និងចំណាយផ្សេងៗ ដែលត្រូវបង់សម្រាប់ដំណើរការនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណី និងទទួលបន្ទុកដោយភាគីនៃរឿងក្តីផ្ទាល់។ ព្រោះតែតុលាការរដ្ឋប្បវេណី ជាតុលាការអកម្ម ហើយរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណី គឺជាការប្រើប្រាស់នូវប្រព័ន្ធតុលាការដើម្បីការពារនូវផលប្រយោជន៍របស់បុគ្គលឯកជនតែប៉ុណ្ណោះ។ ចំពោះការបង់ប្រាក់ប្រដាប់ក្តីដែលអ្នកដាក់ពាក្យសុំត្រូវបង់ មាន២ប្រភេទគឺ ពន្ធដាក់ពាក្យសុំ និងប្រាក់ប្រដាប់ក្តីក្រៅពីពន្ធ។

ក. ពន្ធដាក់ពាក្យសុំ

ពន្ធដាក់ពាក្យសុំ គឺជាប្រាក់ពន្ធដែលដើមចោទត្រូវបង់នៅពេលដាក់ពាក្យបណ្តឹង ទៅតាមចំនួនដែលគណនាតាមតម្លៃកម្មវត្ថុនៃបណ្តឹង ហើយតម្លៃកម្មវត្ថុ នៃបណ្តឹងត្រូវបានគណនា ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃផលប្រយោជន៍ ដែលបានទាមទារក្នុងបណ្តឹងនោះ។[31]

ជាធម្មតានៅពេលដែលមានការដាក់ពាក្យសុំ ឬ ពាក្យបណ្តឹងទៅកាន់តុលាការដើម្បីទទួលបានការដោះស្រាយចំពោះបញ្ហាដែលកើតមានឡើង ចាំបាច់ឲ្យមានការបង់ពន្ធជាមុនសិន រួមទាំងពាក្យសុំទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ចផងដែរ។

អ្នកដាក់ពាក្យសុំទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ច ត្រូវបង់ពន្ធលើពាក្យសុំចំនួន ៥.០០០ (ប្រាំពាន់) រៀល។[32] ជាងនេះទៅទៀត តុលាការអាចធ្វើការកំណត់អំឡុងពេលសមរម្យ និង បង្គាប់ឲ្យបង់ពន្ធប្រសិនបើអ្នកដាក់ពាក្យសុំមិនបានធ្វើការបង់ពន្ធ។[33] ប៉ុន្តែប្រសិនបើ អ្នកដាក់ពាក្យសុំនៅតែមិនព្រមបង់ពន្ធ តាមអំឡុងពេលដែលតុលាការបានកំណត់ទៀត នោះតុលាការអាចធ្វើការលើកចោលពាក្យសុំដោយដីកាសម្រេច[34]។

ខ. ប្រាក់ប្រដាប់ក្តីតុលាការក្រៅពីពន្ធ

បន្ទាប់ពីពន្ធដាក់ពាក្យសុំ ដើមចោទក៏ត្រូវបង់ប្រាក់ប្រដាប់ក្តីតុលាការក្រៅពីពន្ធ។ ប្រាក់ប្រដាប់ក្តីតុលាការក្រៅពីពន្ធ ជាពន្ធដែលភាគី ឬ បុគ្គលដែលពាក់ព័ន្ធនឹងរឿងក្តីត្រូវបង់ឲ្យតុលាការដោយចំនួនទឹកប្រាក់ដាក់លាក់ដែលកំណត់ដោយតុលាការ សម្រាប់ការចំណាយលើសកម្មភាពនីតិវិធីរបស់តុលាការ។ ដូចជា សម្រាប់ការត្រួត

[31] មាត្រា ៦១ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៦

[32] មាត្រា ២២ កថាខណ្ឌទី១ នៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង

[33] មាត្រា ២២ កថាខណ្ឌទី៦ នៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង

[34] មាត្រា ២២ កថាខណ្ឌទី៧ នៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង

ពិនិត្យភស្តុតាង ការបញ្ជូនឯកសារ ឬសកម្មភាពផ្សេងទៀត តាមនីតិវិធីនៅក្នុងបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។[35] លើសពីនេះទៅទៀត ជាសោហ៊ុយធ្វើដំណើរ ស្នាក់នៅសម្រាប់ចៅក្រម និងក្រឡាបញ្ជី ដើម្បីធ្វើការពិនិត្យភស្តុតាង ការស្រាវជ្រាវអង្គហេតុ ឬសកម្មភាពផ្សេងទៀតនៅខាងក្រៅតុលាការ។[36] ចំពោះប្រាក់ប្រដាប់ក្តីតុលាការក្រៅពីពន្ធតុលាការត្រូវបង្គាប់ឲ្យភាគី ឬបុគ្គលដែលទាក់ទងរឿងក្តី បង់ចំនួនប្រាក់ជាមុនសិន។[37] ក្នុងករណីតុលាការបានបង្គាប់ឲ្យសាមីខ្លួនបង់ប្រាប់ប្រដាប់ក្តីជាមុន តែសាមីខ្លួនមិនបានបង់ជាមុនទេនោះ តុលាការអាចមិនធ្វើនូវសកម្មភាពដែលចាំបាច់ត្រូវមានប្រាក់ប្រដាប់ក្តីនោះបាន។

ចំពោះសោហ៊ុយធ្វើដំណើរសម្រាប់ចៅក្រម ដែលអ្នកដាក់ពាក្យសុំត្រូវបង់ មានចំនួន ៤៦.០០០រៀល និងសោហ៊ុយសម្រាប់ស្នាក់នៅរបស់ចៅក្រម មានចំនួន៨០.០០០រៀល។[38] ចំណែកឯ សោហ៊ុយធ្វើដំណើរសម្រាប់ក្រឡាបញ្ជី មានចំនួន២៣.០០០រៀល និងសោហ៊ុយសម្រាប់ស្នាក់នៅ ចំនួន៤០.០០០រៀល។[39] ប៉ុន្តែសោហ៊ុយស្នាក់នៅ អាចផ្តល់ជូន តែក្នុងករណីចម្ងាយធ្វើដំណើរលើសពី ៤០គីឡូម៉ែត្រប៉ុណ្ណោះ លើកលែងតែ ខេត្តរតនគីរីខេត្តមណ្ឌលគីរី ខេត្តព្រះវិហារ និងខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ដែលសោហ៊ុយស្នាក់នៅអាចផ្តល់ជូន ក្នុងករណីដែលចម្ងាយធ្វើដំណើរលើសពី ៣០គីឡូម៉ែត្រ។ រីឯសោហ៊ុយសម្រាប់បញ្ជូនឯកសារតាមលិខិតអនុសិដ្ឋ គឺដូចគ្នាទៅនឹងថ្លៃចំណាយក្នុងការបញ្ជូនឯកសារជាសំបុត្រអនុសិដ្ឋ ដោយមានរបាយការណ៍បញ្ជាក់ពីការដល់នៃភណ្ឌិការ (កញ្ចប់ផ្ញើ តាមប្រៃសណីយ៍)។[40]

35 មាត្រា ៦២ កថាខណ្ឌទី១ ចំណុច ក នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៦

36 មាត្រា ៦២ កថាខណ្ឌទី១ ចំណុច ខ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៦

37 មាត្រា ៦២ កថាខណ្ឌទី៣ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៦

38 ឧបសម្ព័ន្ធ៣ ចំណុចទី១ និង ចំណុចទី៣ នៃប្រកាសស្តីពីការកែសម្រួល ឧបសម្ព័ន្ធ១ និង ឧបសម្ព័ន្ធ៤ នៃប្រកាសលេខ ២៨ កយ ប្រក,០៧ ស្តីពី ប្រភេទពាក្យសុំដែលតម្រូវឲ្យបង់ពន្ធ ចំនួនទឹកប្រាក់ នៃពន្ធ ដាក់ពាក្យសុំ និង ចំនួនពន្ធដែលត្រូវបង់ដើម្បីធ្វើសកម្មភាពក្រៅពីពាក្យសុំទៅតុលាការឲ្យតុលាការសម្រេចសេចក្តី និង មាត្រាដ្ឋានសម្រាប់គណនាប្រាក់ប្រដាប់ក្តី តុលាការក្រៅពីពន្ធ និង តម្លៃកម្មវត្ថុនៃបណ្តឹង

39 ឧបសម្ព័ន្ធ៣ ចំណុចទី២ និង ចំណុចទី៤ នៃប្រកាសស្តីពីការកែសម្រួល ឧបសម្ព័ន្ធ១ និង ឧបសម្ព័ន្ធ៤ នៃប្រកាសលេខ ២៨ កយ ប្រក,០៧ ស្តីពី ប្រភេទពាក្យសុំដែលតម្រូវឲ្យបង់ពន្ធ ចំនួនទឹកប្រាក់ នៃពន្ធ ដាក់ពាក្យសុំ និង ចំនួនពន្ធដែលត្រូវបង់ដើម្បីធ្វើសកម្មភាពក្រៅពីពាក្យសុំទៅតុលាការឲ្យតុលាការសម្រេចសេចក្តី និង មាត្រាដ្ឋានសម្រាប់គណនាប្រាក់ប្រដាប់ក្តី តុលាការក្រៅពីពន្ធ និង តម្លៃកម្មវត្ថុនៃបណ្តឹង

40 ឧបសម្ព័ន្ធ៣ ចំណុចទី៥ នៃប្រកាសស្តីពីការកែសម្រួល ឧបសម្ព័ន្ធ១ និង ឧបសម្ព័ន្ធ៤ នៃប្រកាសលេខ ២៨ កយ ប្រក,០៧ ស្តីពី ប្រភេទពាក្យសុំដែលតម្រូវឲ្យបង់ពន្ធ ចំនួនទឹកប្រាក់ នៃពន្ធ ដាក់ពាក្យសុំ និង ចំនួនពន្ធដែលត្រូវបង់ដើម្បីធ្វើសកម្មភាពក្រៅពីពាក្យសុំទៅតុលាការឲ្យតុលាការសម្រេចសេចក្តី និង មាត្រាដ្ឋានសម្រាប់គណនាប្រាក់ប្រដាប់ក្តី តុលាការក្រៅពីពន្ធ និង តម្លៃកម្មវត្ថុនៃបណ្តឹង

២.២ ដំណាក់កាលនៃការវិនិច្ឆ័យ និងសម្រេចសេចក្តី

ដំណាក់កាលនៃការវិនិច្ឆ័យ និងសម្រេចសេចក្តី ជាដំណាក់កាលបន្ទាប់ដែលតុលាការចាប់ផ្តើមដំណើរការលើពាក្យសុំទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ច ក្រោយពីការដាក់ពាក្យសុំរបស់ភាគី។

២.២.១ ការវិនិច្ឆ័យ

ក. ការស្រាវជ្រាវ និង ការពិនិត្យភស្តុតាងដោយឆន្ទានុសិទ្ធិ

ក្រោយពេលដែលពាក្យសុំទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ច ត្រូវបានបំពេញគ្រប់លក្ខខណ្ឌ ហើយបុគ្គលដែលជាអ្នកដាក់ពាក្យសុំបានបង់ប្រាក់ប្រដាប់ក្តីរួចរាល់ សំណុំពាក្យសុំនឹងត្រូវបញ្ជូនទៅកាន់ចៅក្រម តាមរយៈរដ្ឋបាលនៃសាលាដំបូង ដែលអ្នកដាក់ពាក្យសុំបានដាក់ទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ច។ បន្ទាប់មកប្រធានតុលាការ ចារឈ្មោះចៅក្រម ទទួលបន្ទុកតាមលំដាប់បន្ទាប់ដែលបានកំណត់ លើសាមីនៃពាក្យសុំនោះ ហើយមន្ត្រីរដ្ឋបាលនឹងយកពាក្យសុំនោះទៅឲ្យក្រឡាបញ្ជីរដ្ឋបាលនៃបន្ទាប់ចៅក្រមទទួលបន្ទុកនោះ។ បន្ទាប់មកក្រឡាបញ្ជីរដ្ឋបាលនោះ ត្រូវទទួលសាមីនៃពាក្យសុំនោះ ហើយយកទៅឲ្យចៅក្រមទទួលបន្ទុកនោះ។ ចៅក្រមនោះត្រូវចារឈ្មោះក្រឡាបញ្ជីណាជាអ្នកកាន់ពាក្យសុំនោះ លើសាមីនៃពាក្យសុំ។ ក្រោយមកក្រឡាបញ្ជីរដ្ឋបាលនោះ ត្រូវយកសាមីពាក្យសុំចុះក្នុងសៀវភៅទទួលពាក្យសុំរបស់ខ្លួន។

នៅពេលដែលសំណុំនៃពាក្យសុំបានទៅដល់ដៃរបស់ចៅក្រម ចៅក្រមនឹងធ្វើការត្រួតពិនិត្យទៅលើពាក្យសុំនោះ ថាពិតជាត្រឹមត្រូវដែលអាចធ្វើជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ទាមទារបានឬទេ ប្រសិនបើចៅក្រមបានពិនិត្យមើលឃើញពីចំណុចខ្វះខាតណាមួយនៅក្នុងពាក្យសុំ នោះចៅក្រមអាចធ្វើការបញ្ជូនឲ្យអ្នកដាក់ពាក្យសុំធ្វើការកែតម្រូវលើចំណុចដែលខ្វះខាតបាន។

បន្ទាប់ពីពាក្យសុំទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ចមានលក្ខណៈត្រឹមត្រូវ ហើយចំណុចដែលជាកម្មវត្ថុនៃការដាក់ពាក្យសុំក៏មានលក្ខណៈសមស្របតាមកំណត់របស់ច្បាប់ នោះចៅក្រម និងចាប់ផ្តើមធ្វើការស្រាវជ្រាវដោយការប្រើប្រាស់នូវឆន្ទានុសិទ្ធិ និង ការពិនិត្យទៅលើភស្តុតាងផងដែរ។ មានន័យថា ចៅក្រមអាចធ្វើការស្រាវជ្រាវទៅលើអង្គហេតុ ក៏ដូចជាកម្មវត្ថុនៃការដាក់ពាក្យសុំ របស់អ្នកដាក់ពាក្យដោយផ្អែកទៅលើភស្តុតាងដែលភ្ជាប់មកជាមួយនឹងពាក្យសុំ។

លើសពីនេះទៅទៀត តុលាការក៏អាចយកអង្គហេតុដែលមិនបានអះអាងដោយអ្នកដាក់ពាក្យសុំ ឬដោយភាគីម្ខាងទៀតមកធ្វើជាមូលដ្ឋាននៃដីកាសម្រេចបានដែរ ប្រសិនបើការអះអាងទាំងនោះអាចផ្តល់ភាពងាយស្រួល ឬមួយជាចំណុចសំខាន់ណាមួយដល់ការសម្រេចសេចក្តី។ តុលាការ ក៏អាចធ្វើការស្រាវជ្រាវអង្គហេតុ និង ធ្វើការពិនិត្យភស្តុតាងដោយឆន្ទានុសិទ្ធិ ប្រសិនបើយល់ឃើញថាចាំបាច់។[41]

[41] មាត្រា ២៧ នៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង

ខ. នីតិវិធីនៃការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់

ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ គឺជាទម្រង់មួយនៃការជម្រះក្តី ដែលសកម្មភាពរបស់តុលាការ និង សកម្មភាពរបស់ភាគី ត្រូវធ្វើឡើងតាមរយៈការធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដោយផ្ទាល់មាត់ និង ការស្តាប់សេចក្តីថ្លែងការណ៍ នៅសាលសវនាការដែលបើកចំហជាសាធារណៈ។[42] តាមរយៈការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់នេះ ភាគីវិវាទត្រូវទទួលបាននូវសិទ្ធិបញ្ចេញមតិរបស់ខ្លួនអំពីចំណុច ដែលត្រូវវិនិច្ឆ័យដោយតុលាការនៅក្នុងបណ្តឹងនោះ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ភាគីម្ខាងទៀតមុនពេលតុលាការសម្រេចសេចក្តី។ លើសពីនេះទៅទៀត ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ ត្រូវធ្វើឡើងនៅកាលបរិច្ឆេទដែលភាគីសងខាងអាចមានវត្តមានបាន។[43] តុលាការអាចកោះហៅអ្នកដាក់ពាក្យសុំ ភាគីម្ខាងទៀត ឬ ជនផ្សេងទៀត ដែលតុលាការយល់ឃើញថាចាំបាច់ ដោយកំណត់កាលបរិច្ឆេទ។[44] ប្រសិនបើជនដែលត្រូវបានកោះហៅដោយតុលាការមិនបានបង្ហាញខ្លួនមកតុលាការដោយគ្មានមូលហេតុត្រឹមត្រូវទេ តុលាការអាចពិន័យជាប្រាក់ចំនួនមិនលើសពី ១.០០០.០០០ (មួយលាន) រៀល បាន។

ដោយឡែក តុលាការអាចចេញដីកាសម្រេច ដោយពុំចាំបាច់ឆ្លងកាត់តាមការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ឡើយ។[45] ក្នុងករណីដែលមិនធ្វើការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ តុលាការអាចសួរអ្នកដាក់ពាក្យសុំ ភាគីម្ខាងទៀត ឬ ជនផ្សេងទៀតដែលតុលាការយល់ឃើញថាចាំបាច់។[46] ការសួរនេះ ជាវិធីសាស្ត្រដែលតុលាការ អាចប្រមូលព័ត៌មានអំពីអត្ថិភាព ឬ នត្ថិភាពនៃអង្គហេតុពីអ្នកដាក់ពាក្យសុំ ភាគីម្ខាងទៀត ឬ ជនផ្សេងទៀត ដើម្បីជាមូលដ្ឋានក្នុងការសម្រេច។ ការសួរខាងលើ គ្មានទម្រង់បែបបទកំណត់ ហើយមិនចាំបាច់មានវត្តមានរបស់ភាគីទាំងសងខាងឡើយ។

លើសពីនេះទៅទៀត ប្រសិនបើតុលាការយល់ឃើញថាចាំបាច់ត្រូវការពារផលប្រយោជន៍សាធារណៈ តុលាការត្រូវជូនដំណឹងទៅតំណាងអយ្យការអំពីរឿងក្តី និងកាលបរិច្ឆេទនៃការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ ឬក្នុងកាលបរិច្ឆេទនៃការសួរ។[47]

---

[42] មាត្រា ១១៥ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៦

[43] មាត្រា ១១៥ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៦

[44] មាត្រា ២៩ កថាខណ្ឌទី១ នៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង

[45] មាត្រា ២៨ កថាខណ្ឌទី១ នៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង

[46] មាត្រា ២៨ កថាខណ្ឌទី២ នៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង

[47] មាត្រា ៣០ កថាខណ្ឌទី១ នៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង

គ. មូលដ្ឋានគណនាចំនួនទឹកប្រាក់នៃអាហារកាតព្វកិច្ច

កម្រិត និងរបៀបនៃការផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ត្រូវកំណត់តាមការពិភាក្សាគ្នា ព្រោះករណីខ្លះ ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច អាចរស់នៅជាមួយជនដែលមានករណីយកិច្ចបាន ករណីខ្លះទៀតជនទាំងនោះពុំអាចរស់នៅជាមួយគ្នាបានទេ តែជនដែលមានករណីយកិច្ច អាចផ្តល់ជាថវិកា ឬគ្រឿងឧបភោគបរិភោគ និងសម្លៀកបំពាក់ឱ្យទៅ ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ចបាន។ មួយវិញទៀត បើការពិភាក្សាមិនបានសម្រេច ឬពុំអាចពិភាក្សាពីកម្រិត ឬរបៀបនៃការផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចបានទេ តុលាការត្រូវកំណត់ ដោយពិចារណាទៅលើសេចក្តីត្រូវការចាំបាច់ក្នុងជីវភាពរស់នៅ របស់ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច លទ្ធភាពទ្រព្យធនរបស់ជនដែលមានករណីយកិច្ច និងស្ថានភាពផ្សេងទៀតទាំងអស់។[48] មានន័យថា តុលាការត្រូវពិចារណា ថាតើអាហារកាតព្វកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់ត្រឹមកម្រិតណាមួយជាក់លាក់។ បើយោងលើក្រមរដ្ឋប្បវេណីបានអះអាងឱ្យជនដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ផ្គត់ផ្គង់ជីវភាពរស់នៅលើជនដែលមានសិទ្ធិទទួលបានអាហារកាតព្វកិច្ច ត្រឹមកម្រិតអប្បបរមាតែប៉ុណ្ណោះ ពុំមែនផ្គត់ផ្គង់ឱ្យស្មើទៅនឹងការទាមទាររបស់ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលបានអាហារកាតព្វកិច្ចនោះទេ។ ហើយកម្រិតអប្បបរមានោះ គឺអាស្រ័យទៅតាមស្ថានភាពជាក់ស្តែង ដែលជនមានសិទ្ធិទទួលបានអាហារកាតព្វកិច្ចនោះស្ថិតនៅតែប៉ុណ្ណោះ។

នៅក្នុងកំណត់នៃមាត្រា ១១៤២ បានធ្វើការបកស្រាយថា "ជាគោលការណ៍ របៀបផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច គឺជាការផ្តល់តាវកាលិកជាប្រាក់ ពីជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ទៅជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច។ ប៉ុន្តែ បន្ទាប់ពីមានការពិភាក្សារវាងភាគី ឬតាមសេចក្តីសម្រេចតុលាការរួចហើយ ប្រសិនបើអាចដោះស្រាយភាពចាំបាច់នៃការផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច តាមរយៈការផ្តល់តាវកាលិកជាវត្ថុក្រៅពីប្រាក់បាន ការផ្តល់តាវកាលិកជាវត្ថុនោះ ក៏អាចធ្វើទៅបានដូចគ្នា។ ជាឧទាហរណ៍ ការផ្តល់តាវកាលិកជាវត្ថុនោះ អាចផ្តល់ជាអាហារ បរិក្ខារពេទ្យសម្រាប់ព្យាបាលជម្ងឺ ឬជាទីជម្រកសម្រាប់ជ្រកជាដើម។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ក៏អាចមានករណីដែលជនមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ពុំមានប្រាក់គ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ចំណាយលើអាហារកាតព្វកិច្ចទេ ប៉ុន្តែជននោះអាចមានបន្ទប់ទំនេរនៅក្នុងផ្ទះរបស់ខ្លួន ហើយអាចផ្តល់អាហារសម្រាប់បុគ្គលម្នាក់បានដូចគ្នា ហេតុដូច្នេះ ក៏អាចផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ចឱ្យជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច តាមរយៈការរស់នៅជាមួយជនដែលមានករណីយកិច្ចបានផងដែរ ហើយអាហារកាតព្វកិច្ចបែបនេះហៅថា ការផ្គត់ផ្គង់ដោយឱ្យរស់នៅជាមួយគ្នា។ ប៉ុន្តែ ទោះបីជាជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ស្នើសុំផ្តល់ការផ្គត់ផ្គង់ដោយឱ្យរស់នៅជាមួយគ្នា ក៏ដោយ ក៏អាចមានករណីដែលជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ចអាចមិនយល់ព្រម ចំពោះសំណើនេះផងដែរ។ ផ្ទុយទៅវិញ ក៏អាចមានករណីផ្សេងទៀត ដែលជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច ស្នើសុំ ការផ្គត់ផ្គង់ដោយឱ្យរស់នៅជាមួយគ្នា តែជនដែលមានករណីយកិច្ច បដិសេធការរស់នៅជាមួយគ្នានោះបានដែរ។ សរុបមក

[48] មាត្រា ១១៤២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

ប្រសិនបើមានជនណាម្នាក់បានបដិសេធការរស់នៅជាមួយជនណាម្នាក់ទៀតហើយ នោះច្បាប់មិនអាចបង្ខំឱ្យជនទាំងនោះរស់នៅជាមួយគ្នាបានទេ។"

ក្រោយពីបានកំណត់ពីបុគ្គលដែលមានករណីយកិច្ច ក្នុងការផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចរួចមក តុលាការចាំបាច់ត្រូវធ្វើការកំណត់ចំនួនទឹកប្រាក់នៃអាហារកាតព្វកិច្ចប្រចាំខែ ឬ ប្រចាំឆ្នាំ ដោយការពិចារណាអំពីស្ថានភាពជីវភាពរបស់អ្នកមានករណីយកិច្ចទទួលបន្ទុកអាហារកាតព្វកិច្ច ក្រោយពីការចំណាយលើការផ្គត់ផ្គង់នានានៅក្នុងគ្រួសារ ដើម្បីផ្ដល់ជាភាពងាយស្រួលដល់មូលដ្ឋានក្នុងការគណនាចំនួនទឹកប្រាក់នៃអាហារកាតព្វកិច្ច។

ដើម្បីធ្វើការគណនាចំនួនទឹកប្រាក់នៃអាហារកាតព្វកិច្ច ត្រូវធ្វើការគណនារក សោហ៊ុយសម្រាប់ជីវភាពអប្បបរមា របស់ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច និងកម្មវត្ថុនៃអាហារកាតព្វកិច្ចជាមុនសិន។ ដោយសោហ៊ុយសម្រាប់ជីវភាពអប្បបរមារបស់ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច គឺរួមបញ្ចូលទាំងថ្លៃស្នាក់នៅ អាហារបីពេល សម្លៀកបំពាក់ ថ្លៃសេវាសុខភាព និងថ្លៃចំណាយផ្សេងៗទៀត។ សោហ៊ុយសម្រាប់ជីវភាពអប្បបរមារបស់ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច ត្រូវយកថ្លៃចំណាយរបស់ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច ដក ប្រាក់ចំណូលរបស់ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច ប្រសិនបើអ្នកមានសិទ្ធិទាមទារមានប្រាក់ចំណូល។ ចំណែកឯ កម្មវត្ថុនៃអាហារកាតព្វកិច្ច គឺជាចំនួនទឹកប្រាក់ដែលនៅសេសសល់បន្ទាប់ពីការចាត់ចែងក្នុងការផ្គត់ផ្គង់ក្នុងគ្រួសារ សម្រាប់ជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់អ្នកមានករណីយកិច្ច។ ចំពោះកម្មវត្ថុនៃអាហារកាតព្វកិច្ច ត្រូវយកចំណូលសរុបរបស់ជនដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ដក សោហ៊ុយក្នុងការចំណាយរបស់ជនដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច លើការរស់នៅ។ ក្រោយពីការគណនារកឃើញ សោហ៊ុយសម្រាប់ជីវភាពអប្បបរមារបស់ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច និង កម្មវត្ថុនៃអាហារកាតព្វកិច្ច យើងនឹងត្រូវធ្វើការប្រៀបធៀបអំពីចំនួនទឹកប្រាក់មួយណាដែលមានចំនួនតិចជាង ចំនួនដែលតិចជាងនឹងក្លាយទៅជាចំនួនទឹកប្រាក់នៃអាហារកាតព្វកិច្ច។ ចំពោះរូបមន្ត ជាមូលដ្ឋានក្នុងការគណនាចំនួនអាហារកាតព្វកិច្ច មានក្នុងឧបសម្ព័ន្ធទី២។

ឧបមាថា៖ សុខា មានប្រាក់ចំណូលប្រចាំខែត្រឹមតែ ១៥០ដុល្លា ដោយសារតែការចំណាយជាប្រចាំលើការរស់នៅរបស់ខ្លួនត្រូវចំណាយរហូតដល់ទៅ ២៥០ដុល្លា ក្នុងមួយខែ។ សុវណ្ណ ជាបងប្រុស ហើយក៏ជាអ្នកមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច។ ដោយ សុវណ្ណ មានប្រាក់ចំណូល ៧៥០ដុល្លា ក្នុងមួយខែ ហើយត្រូវចំណាយ ៦០០ដុល្លា ក្នុងការរស់នៅជាប្រចាំ។ ក្រោយពីការចំណាយក្នុងជីវភាពរស់នៅ សុវណ្ណ នៅសល់ប្រាក់១៥០ដុល្លា ដែលជាកម្មវត្ថុនៃអាហារកាតព្វកិច្ច។ អាស្រ័យហេតុដូច្នេះ សុវណ្ណ ត្រូវផ្ដល់ប្រាក់ ១០០ដុល្លា ក្នុងមួយខែ ទៅឲ្យសុខា ដែលជាចំនួនទឹកប្រាក់នៃអាហារកាតព្វកិច្ច។

២.២.២ ការសម្រេចសេចក្តី

ក. វិធីសម្រេចសេចក្តី

ចំពោះវិធីសម្រេចសេចក្តី គឺចៅក្រម ឬតុលាការសម្រេចតាមរយៈដីកាសម្រេច ដោយមិនឆ្លងកាត់តាមការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ក៏បាន។[49] មួយវិញទៀត នៅកម្ពុជាសព្វថ្ងៃពុំទាន់មានវិធីសម្រេចសេចក្តីទាក់ទងនឹងអាហារកាតព្វកិច្ចនៅឡើយទេ។ គ្រាន់តែជាទូទៅ ចៅក្រមពិនិត្យមើល ពាក្យសុំរួចហើយហៅភាគីទាំងសងខាងមក ដើម្បីធ្វើនីតិវិធីសាកសួរចំពោះភាគី ជាការសាកសួរជាក់ស្តែងទៅលើភាគី និងត្រួតពិនិត្យទៅលើស្ថានភាពរបស់ភាគី ថាតើអាចមានលទ្ធភាពក្នុងការផ្តត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចដល់ជនដែលមានសិទ្ធិទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ចដែរ ឬទេ។ បន្ទាប់ពីសាកសួរភាគីរួចរាល់ ចៅក្រមធ្វើការសម្រេចសេចក្តីដោយផ្អែកលើប្រាក់ចំណូល និងប្រាក់ចំណាយប្រចាំខែជាក់ស្តែង របស់ជនដែលមានករណីយកិច្ច ដោយធ្វើការថ្លឹងថ្លែង ថាតើគួរឱ្យជននោះផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ចនៅកម្រិតណាមួយ។ ក្រោយពីចៅក្រមធ្វើការសម្រេចសេចក្តីរួចរាល់ ដោយដីកាបង្គាប់ឲ្យផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ច ដូច្នេះអ្នកមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចត្រូវអនុវត្តតាមការកំណត់របស់ដីកានោះ។

ជាគោលការណ៍ ដីកាសម្រេចបង្គាប់ឱ្យផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ច ត្រូវធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងត្រូវសរសេរសំអាងហេតុ និងសេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់ ហើយចៅក្រមត្រូវចុះហត្ថលេខាលើសេចក្តីសម្រេច។[50] ការសរសេរសំអាងហេតុ គឺដើម្បីធានាភាពមិនលំអៀងក្នុងការវិនិច្ឆ័យរបស់ចៅក្រម ព្រមទាំងដើម្បីបង្ហាញឱ្យបានច្បាស់លាស់នូវមូលហេតុនៃការវិនិច្ឆ័យចំពោះភាគី ដើម្បីឱ្យភាគីមានភាពងាយស្រួលក្នុងការប្តឹងជំទាស់។

ខ. ការជូនដំណឹងអំពីដីកាសម្រេច

បន្ទាប់ពីតុលាការសម្រេចសេចក្តីបង្គាប់ឱ្យផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ចរួចហើយ ជំហានបន្ទាប់ត្រូវជូនដំណឹងទៅជនដែលត្រូវទទួលដីកាសម្រេច ពោលគឺ ភាគីទាំងសងខាង។[51] ដីកាសម្រេចនឹងមានអានុភាព លុះត្រាតែត្រូវបានជូនដំណឹងតាមវិធីដែលអាចទទួលស្គាល់ថាសមរម្យ។[52] ការជូនដំណឹងអំពីដីកាសម្រេច ត្រូវធ្វើឡើងតាមរយៈការបញ្ជូន ឬការផ្ញើជូនឯកសារចម្លងយថាភូតនៃដីកាសម្រេច។[53] លើសពីនេះទៅទៀត ការបញ្ជូន ត្រូវប្រតិបត្តិដោយបុគ្គលិកប្រៃសណីយ៍ អាជ្ញាសាលា ឬក្រឡាបញ្ជី។[54] ចំពោះស្ថាប័នដែលត្រូវទទួលបន្ទុកនូវការប្រតិបត្តិកិច្ចការបញ្ជូន ត្រូវពិចារណាតាមស្ថានភាពនៃការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តនៃប្រព័ន្ធប្រៃសណីយ៍ និង

[49] មាត្រា ១៧៩ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៦

[50] មាត្រា ៣៥ នៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង

[51] មាត្រា ៣៦ កថាខណ្ឌទី១ នៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង

[52] មាត្រា ២១៣ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៦

[53] មាត្រា ៣៦ កថាខណ្ឌទី២ នៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង

[54] មាត្រា ២៤៦ កថាខណ្ឌទី៣ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៦

ស្ថានភាពនៃការរៀបចំប្រព័ន្ធអាជ្ញាសាលាជាអាទិ៍។ ក្នុងករណីចេញដីកាសម្រេចជាលាយល័ក្ខណ៍អក្សរ ចៅក្រមដែលបានចេញដីកាសម្រេច ត្រូវចុះហត្ថលេខាលើដីកាសម្រេចនោះ។[55] នៅពេលជូនដំណឹងអំពីដីកាសម្រេច ក្រឡាបញ្ជីត្រូវបញ្ជាក់ឱ្យបានច្បាស់លាស់នូវហេតុការណ៍ និងវិធីនៃការជូនដំណឹងនោះ ដាក់នៅក្នុងសំណុំរឿង។[56]

គ. ការចូលជាស្ថាពរ និងការបង្កើតអានុភាពនៃការសម្រេច

ដីកាសម្រេចបង្គាប់ឱ្យផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ច ចូលជាស្ថាពរនៅអំឡុងពេលសម្រាប់ប្តឹងជំទាស់ បានកន្លងហួស ឬពេលដែលពាក្យបណ្តឹងជំទាស់ ត្រូវបានលើកចោលដោយតុលាការនៃបណ្តឹងជំទាស់។[57] មួយវិញទៀត ការប្តឹងជំទាស់ ត្រូវធ្វើឡើងក្នុងអំឡុងពេល ពីរសប្តាហ៍ ដោយគិតចាប់ពីថ្ងៃបានទទួលការជូនដំណឹងអំពីដីកាសម្រេច។[58] អំឡុងពេលនេះមិនអាចពន្យារបាននោះទេ។[59] ផ្ទុយទៅវិញ ប្រសិនបើគ្មានការប្តឹងជំទាស់ទេនោះ ដីកាសម្រេចបង្គាប់ឱ្យផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ចនឹងចូលជាស្ថាពរ។

ប្រសិនបើមានបណ្តឹងជំទាស់ ដីកាសម្រេចដើមនេះក៏មិនមានអានុភាពដែរ នាំឱ្យមិនទាន់ចូលជាស្ថាពរ ដោយហេតុថា ត្រូវបានបង្អាក់ដោយការប្តឹងជំទាស់។[60] មានន័យថា ប្រសិនណា មានបណ្តឹងជំទាស់កើតមានឡើងរវាងភាគីម្ខាងទៀត ទៅតុលាការជាន់ខ្ពស់នោះ ដីកាសម្រេចដើមពុំទាន់មានអានុភាពទេ។ ព្រោះបុគ្គលទទួលឥទ្ធិពលដែលខូចប្រយោជន៍ដល់សិទ្ធិ ឬឋានៈគតិយុត្តរបស់ខ្លួនដោយសារដីកាសម្រេច អាចប្តឹងជំទាស់ចំពោះដីកាសម្រេចនោះបាន។[61]

ម្យ៉ាងវិញទៀត ប្រសិនបើអ្នកដាក់ពាក្យសុំទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ចផ្ទាល់ បានទាមទារច្រើនចំណុចនៅក្នុងពាក្យសុំ ហើយត្រូវបានតុលាការលើកចោលត្រង់ចំណុចណាមួយក្នុងដីកាសម្រេច នោះមានតែជនដែលបានដាក់ពាក្យសុំប៉ុណ្ណោះ ដែលអាចប្តឹងជំទាស់ចំពោះដីកាសម្រេចលើកចោលពាក្យសុំនេះបាន។[62]

ដើម្បីធ្វើបណ្តឹងជំទាស់ ភាគីត្រូវដាក់ពាក្យបណ្តឹងជំទាស់ទៅតុលាការដើម។[63] នៅក្នុងបណ្តឹងជំទាស់ គួរតែចុះអំពីមូលហេតុច្បាស់លាស់នៃការសុំលុបចោល ឬផ្លាស់ប្តូរដីកាសម្រេចដើម ក៏ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើមិនសរសេរពីមូលហេតុទាំងនោះ ក៏បណ្តឹងជំទាស់នោះប្រែជាគ្មានសុពលភាពនោះដែរ។ ក្នុងករណីដែលពាក្យបណ្តឹងជំទាស់

[55] មាត្រា ២១៣ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៦

[56] មាត្រា ២១៣ កថាខណ្ឌទី៣ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៦

[57] មាត្រា ៣៧ កថាខណ្ឌទី១ នៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង

[58] មាត្រា ៤០ កថាខណ្ឌទី១ និងកថាខណ្ឌទី៣ នៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង

[59] មាត្រា ៤០ កថាខណ្ឌទី១ និងកថាខណ្ឌទី៣ នៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង

[60] មាត្រា ៣៧ កថាខណ្ឌទី២ និងកថាខណ្ឌទី៣ នៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង

[61] មាត្រា ៣៩ កថាខណ្ឌទី១ នៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង

[62] មាត្រា ៣៩ កថាខណ្ឌទី២ នៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង

[63] មាត្រា ៣០១ វាក្យខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៦

មិនបានសរសេរអំពីមូលហេតុនោះទេ ដើមបណ្ដឹងជំទាស់គប្បីដាក់លិខិតបញ្ជាក់មូលហេតុនៃបណ្ដឹងជំទាស់នោះ ទៅតុលាការនៃបណ្ដឹងជំទាស់ ក្នុងអំឡុងពេល ពីរសប្ដាហ៍ ដោយគិតចាប់ពីថ្ងៃដែលបានដាក់ពាក្យបណ្ដឹងជំទាស់នោះ។[64]

មួយវិញទៀត នៅពេលតុលាការជាន់ខ្ពស់ទទួលបានបណ្ដឹងជំទាស់ហើយ នឹងបន្តនីតិវិធីសាកសួរភាគីសាជាថ្មី។ សាលាឧទ្ធរណ៍ នឹងសម្រេចសេចក្ដីម្ដងទៀត ថាគួរលើកចោលបណ្ដឹងជំទាស់ ឬយ៉ាងណា។ ដោយការសម្រេចសេចក្ដីលើបណ្ដឹងជំទាស់ អាចធ្វើបាន ដោយមិនបាច់ឆ្លងកាត់តាមការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ទេ។[65] ក្នុងករណីដែលតុលាការនៃបណ្ដឹងជំទាស់ មិនធ្វើការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់អំពីបណ្ដឹងជំទាស់ទេ តុលាការអាចធ្វើការសួរម្ចាស់បណ្ដឹងជំទាស់ ឬអ្នកផ្សេងទៀតដែលមានទំនាក់ទំនងនឹងផលប្រយោជន៍នៃបណ្ដឹងបាន។[66]

ឃ. អានុភាពនៃការអនុវត្តសេចក្ដីសម្រេច

ការអនុវត្តសេចក្ដីសម្រេច មានអានុភាពចងកាតព្វកិច្ច ដោយឱ្យបុគ្គលដែលមានករណីយកិច្ចទទួលបន្ទុកអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ដូចដែលមានចែងក្នុងដីកាសម្រេច។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ប្រសិនបើ បុគ្គលនោះ ពុំអនុវត្តតាមដីកាសម្រេច តុលាការអាចអនុវត្តដោយបង្ខំតាមពាក្យសុំរបស់ភាគី ដោយបង្គាប់ឱ្យអ្នកមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ផ្ដល់តាវកាលិកដែលមានកំណត់នៅក្នុងដីកាសម្រេចនោះតាមរយៈលិខិតអនុវត្ត។[67]

២.៣ ដំណាក់កាលនៃការផ្ដល់អាហារកាតព្វកិច្ច និងទណ្ឌកម្ម

ដំណាក់កាលនៃការផ្ដល់អាហារកាតព្វកិច្ច និងទណ្ឌកម្ម គឺជាដំណាក់កាលចុងក្រោយបន្ទាប់ពីដីកាសម្រេចបានចូលជាស្ថាពរ។

២.៣.១ កម្រិតនៃការផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច

ក. ការផ្គត់ផ្គង់ ការផ្លាស់ប្ដូរ ឬការលុបចោល និងអនុប្បទានអាហារកាតព្វកិច្ច

ក្រោយដីកាសម្រេចបង្គាប់ឲ្យផ្ដល់អាហារកាតព្វកិច្ចចូលជាស្ថាពរ ជនដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ត្រូវផ្ដល់អាហារកាតព្វកិច្ចលើជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច តាមខ្លឹមសារនៃដីកាសម្រេចបង្គាប់ឱ្យផ្ដល់អាហារកាតព្វកិច្ច។

[64] មាត្រា ៣០១ វាក្យខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៦

[65] មាត្រា ៣០៦ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៦

[66] មាត្រា ៣០៦ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៦

[67] មាត្រា ៣៨ នៃច្បាប់ស្ដីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្ដីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្ដឹង និង មាត្រា ៣៥០ កថាខណ្ឌទី២ ចំណុច គ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី

រីឯការកំណត់កម្រិត និងរបៀបនៃការផ្តត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច អាចត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរ ឬលុបចោលដោយការពិភាក្សា ឬតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ ដោយពិចារណាលើការផ្លាស់ប្តូរស្ថានភាពរបស់ភាគី។[68] មានន័យថា ទំនាក់ទំនងនៃអាហារកាតព្វកិច្ចអាចនឹងត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរ ឬលុបចោលទៅវិញ ទោះបីជាទំនាក់ទំនងនៃអាហារកាតព្វកិច្ច ត្រូវបានកំណត់តាំងពីដំបូង តាមរយៈការពិភាក្សា ឬតាមរយៈសេចក្តីសម្រេចតុលាការហើយក៏ដោយ ក៏ភាគីអាចធ្វើការផ្លាស់ប្តូរខ្លឹមសារដែលបានសម្រេចតាំងពីដំបូងនោះ តាមការពិភាក្សាបានដែរ។ ឧបមាថា ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច មានសមត្ថភាពចិញ្ចឹមជីវិតខ្លួនឯងសាជាថ្មីបាន ឬជនមានករណីយកិច្ចផ្តត់ផ្គង់ជួបប្រទះបញ្ហាហិរញ្ញវត្ថុ ដោយមិនអាចធ្វើការផ្តត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ក្នុងកម្រិតណាមួយដូចមុនជាដើម។ នោះភាគីទាំងសងខាង អាចធ្វើការពិភាក្សាគ្នា អំពីការផ្លាស់ប្តូរ ឬលុបចោលអាហារកាតព្វកិច្ចនេះបាន។

ម្យ៉ាងវិញទៀត ប្រសិនបើការពិភាក្សា នៅតែពុំបានសម្រេច ឬពុំអាចពិភាក្សាបាន ភាគីអាចទាមទារទៅតុលាការឱ្យលុបចោល ឬផ្លាស់ប្តូរការពិភាក្សា ឬសេចក្តីសម្រេចតុលាការដែលបានធ្វើពីមុននោះបាន។[69] លើសពីនេះទៅទៀត ចំពោះការកំណត់ជាក់លាក់អំពីជនដែលត្រូវផ្តត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច និងជនដែលទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច ត្រូវយកមកអនុវត្តដូចគ្នាផងដែរ ចំពោះករណីដែលតុលាការ បង្គាប់ឱ្យលុបចោល ឬផ្លាស់ប្តូរកិច្ចព្រមព្រៀង ឬសេចក្តីសម្រេចតុលាការដែលបានធ្វើពីមុន។[70] ចំណែកឯសិទ្ធិទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ច ត្រូវបានហាមឃាត់ដោយច្បាប់មិនឱ្យមានការចាត់ចែងបានឡើយ ដោយហេតុថាសិទ្ធិនេះ គឺជាសិទ្ធិផ្តាច់មុខរបស់បុគ្គលត្រូវការចាំបាច់នូវអាហារកាព្វកិច្ច ដែលពុំអាចយកមកធ្វើជាកម្មវត្ថុនៃអនុប្បទាន ប្រទានកម្ម ឬ ការបង្កើតសិទ្ធិប្រាតិភោគសម្រាប់តតិយជន ឬជំនួញផ្សេងៗទៀតបានឡើយ។[71]

នៅក្នុងកំណត់នៃមាត្រា ១១៤២ បានធ្វើការបកស្រាយថា "ជាគោលការណ៍ អាហារកាតព្វកិច្ចត្រូវបានផ្តល់តាមរយៈការបង់ប្រាក់ទៅជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច ដោយជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្តត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច។ បើតាមទស្សនៈមួយនេះ សិទ្ធិទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ច មានលក្ខណៈប្រហាក់ប្រហែលគ្នានឹងសិទ្ធិលើបំណុលដែលមានគោលបំណងឱ្យសងជាប្រាក់ ចំពោះជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ចមានចំពោះជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្តត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច។ ក៏ប៉ុន្តែ សិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច និងកាតព្វកិច្ចផ្តត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច មិនមែនកើតចេញពីកិច្ចសន្យាទេ ពោលគឺកើតចេញពីទំនាក់ទំនងជាក់លាក់មួយរវាងញាតិ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច មិនអាចធ្វើអនុប្បទានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច

[68] មាត្រា ១១៤៣ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

[69] មាត្រា ១១៤៣ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

[70] មាត្រា ១១៤៣ កថាខណ្ឌទី៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

[71] មាត្រា ១១៤៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

នោះទៅតតិយជន ឬបង្កើតសិទ្ធិលើការបញ្ចាំសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ចនោះ ដើម្បីខ្ចីប្រាក់ពីអ្នកករកស៊ីចងការប្រាក់ដូចសិទ្ធិលើបំណុលដែរនោះបានទេ។ ដោយហេតុថា អាហារកាតព្វកិច្ច គឺជាជំនួយសម្រាប់តែជនក្រីក្រប៉ុណ្ណោះ អាហារកាតព្វកិច្ចបែបនេះ មិនគួរអាចត្រូវបានប្រើសម្រាប់គោលបំណងផ្សេងទៀតបានឡើយ។"

ខ. ការបញ្ចប់ការផ្តត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច

ជាធម្មតា អាហារកាតព្វកិច្ច ត្រូវបានផ្តត់ផ្គង់តែក្នុងកម្រិតអប្បបរមា និងក្នុងរយៈពេលកំណត់ជាក់លាក់ តាមការពិភាក្សា និងតាមដីកាសម្រេចណាមួយតែប៉ុណ្ណោះ។ ហេតុដូច្នេះហើយ អាហារកាតព្វកិច្ច ក៏អាចនឹងបញ្ចប់ក្នុងរយៈពេលណាមួយផងដែរ ដែលការបញ្ចប់នេះអាចធ្វើតាមការពិភាក្សា និងការព្រមព្រៀងរវាងភាគីបាន។ ជាងនេះទៅទៀត ការបញ្ចប់ការផ្តត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ក៏អាចបញ្ចប់តាមការលុបចោលរបស់តុលាការ ដោយមូលហេតុផ្លាស់ប្តូរស្ថានភាពរបស់ភាគីណាមួយផងដែរ។[72]

ក្រៅពីនេះ អាហារកាតព្វកិច្ចនឹងបញ្ចប់ នៅពេលដែលជនមានសិទ្ធិទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ច បានទទួលមរណភាព ពីព្រោះសិទ្ធិទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ចត្រូវបានរលត់ ដោយហេតុថាសិទ្ធិនេះជាសិទ្ធិផ្តាច់មុខ[73] ភ្ជាប់ជាមួយនឹងជនមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច។ ម៉្យាងវិញទៀត ក្នុងករណីជនមានករណីយកិច្ចផ្តត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចបានទទួលមរណភាពវិញ នោះតុលាការត្រូវកំណត់រកអ្នកមានករណីយកិច្ចផ្តត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចបន្តទៀត ដោយយោងតាម ការកំណត់ជាក់លាក់ អំពីជនដែលត្រូវផ្តត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច និងជនដែលទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច[74]។ រីឯសន្តតិជនរបស់មតកជន ដែលធ្លាប់ជាជនមានករណីយកិច្ចផ្តត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចវិញ មិនត្រូវបន្តនូវកាតព្វកិច្ចផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ចឡើយ។[75]

២.៣.២ ទណ្ឌកម្មនៃការមិនផ្តត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច

ក្នុងករណីដែលតុលាការបានចេញដីកាសម្រេចបង្គាប់ឲ្យផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ច និងបានកំណត់នូវកម្មវត្ថុរួចរាល់ហើយ ប៉ុន្តែជនមានករណីយកិច្ចមិនព្រមអនុវត្តនូវកាតព្វកិច្ចតាមដីកាសម្រេច បុគ្គលនោះនិងត្រូវទទួលទណ្ឌកម្មនៃការមិនផ្តត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច អាចកើតមានឡើងពីរករណី គឺ ការបង្ខំដោយអំណាចតុលាការឱ្យផ្តត់ផ្គង់កាតព្វកិច្ច និង ការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ។

[72] មាត្រា ១១៤៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧
[73] មាត្រា ១១៤៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧
[74] មាត្រា ១១៤១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧
[75] មាត្រា១១៤៧ កថាខណ្ឌទី១ វាក្យខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

ក. ការបង្ខំដោយអំណាចតុលាការឱ្យផ្តត់ផ្គង់កាតព្វកិច្ច

មុនឈានដល់ការចេញដីកាសម្រេចបង្គាប់ឲ្យផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ច ពិតណាស់ចៅក្រម គឺបានធ្វើការកំណត់ចំពោះជនដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច[76] និងកម្រិតនៃការផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច[77]។ ការដែលកំណត់នូវបុគ្គលជាក់លាក់ ដោយដីកាសម្រេចបង្គាប់ឲ្យផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ចនោះហើយ ដែលជាការបង្ខំដោយអំណាចតុលាការ ឲ្យជនដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ត្រូវតែអនុវត្តនូវកាតព្វកិច្ច និង កម្មវត្ថុតាមការកំណត់។ ចំពោះការបង្ខំដោយអំណាចតុលាការឲ្យផ្គត់ផ្គង់ត្រូវធ្វើឡើង តាមរយៈការអនុវត្តដោយបង្ខំ ដែលជានីតិវិធីតាមផ្លូវតុលាការ ក្នុងការសម្រេចទាមទារ ឬសិទ្ធិប្រាតិភោគ ដោយប្រើអំណាចរបស់រដ្ឋក្នុងគោលដៅការពារសិទ្ធិរបស់បុគ្គលតាមផ្លូវច្បាប់ឯកជន។ នីតិវិធីអនុវត្តដោយបង្ខំត្រូវចាប់ផ្តើមដោយការដាក់ពាក្យសុំទៅតុលាការអនុវត្ត ឬអាជ្ញាសាលានៃទីតាំងការអនុវត្ត។

ចំពោះពាក្យសុំឱ្យអនុវត្តដោយបង្ខំ ត្រូវធ្វើជាលាយល័ក្ខណ៍អក្សរ។[78] ហើយមានបញ្ជាក់ ឈ្មោះ អាសយដ្ឋាន របស់ភាគីទាំងសងខាង ឬឈ្មោះ អាសយដ្ឋានរបស់អ្នកតំណាងដែលច្បាប់កំណត់ សញ្ញាណនៃលិខិតអនុវត្ត សេចក្តីសុំឱ្យអនុវត្ត តាមការបង្ខំដោយផ្ទាល់ ឬការអនុវត្តជំនួស ឬវិធានបង្ខំដោយប្រយោល សញ្ញាណនៃទ្រព្យសម្បត្តិដែលជាកម្មវត្ថុនៃការអនុវត្តដោយបង្ខំជាអាទិ៍ ដោយភ្ជាប់មកជាមួយនឹងលិខិតចម្លងយថាភូតនៃលិខិតអនុវត្តដែលមានអានុភាពអនុវត្ត។[79] ការអនុវត្តដោយបង្ខំ ត្រូវធ្វើឡើង ដោយផ្អែកលើលិខិតអនុវត្ត[80] ដោយលិខិតអនុវត្ត គឺជាលិខិតដីកាសម្រេចបង្ខំឲ្យផ្តល់តាវកាលិក[81]។

ខ. ការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ

ប្រសិនបើ អ្នកមានករណីយកិច្ចមិនគោរពតាមសេចក្តីសម្រេចស្ថាពររបស់តុលាការ ដោយមិនព្រមបង់ក្នុងរយៈពេល ២ (ពីរ) ខែ យ៉ាងតិច នូវអាហារកាតព្វកិច្ចដល់សហព័ទ្ធ ឬ អតីតសហព័ទ្ធរបស់ខ្លួនដល់កូនជាអនីតិជន ដល់បច្ឆាញាតិ ឬ បុព្វញាតិ ឬ ដល់ញាតិផ្សេងទៀតរបស់ខ្លួននោះនឹងត្រូវជាប់ចោទពី បទបោះបង់គ្រួសារ ហើយត្រូវផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារពី ១ (មួយ) ខែ ទៅ ១ (មួយ) ឆ្នាំ និងពិន័យជាប្រាក់ពី ១០០.០០០ (មួយសែន) រៀល ទៅ ២.០០០.០០០ (ពីរលាន) រៀល។[82] ក្រៅពីការប្រកាសមូលទោស តុលាការក៏អាចធ្វើការ

[76] មាត្រា ១១៤១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

[77] មាត្រា ១១៤២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

[78] មាត្រា ៣៤៩ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

[79] មាត្រា ៣៤៩ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧

[80] មាត្រា ៣៥០ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៦

[81] មាត្រា ៣៥០ កថាខណ្ឌទី២ ចំណុច គ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៦

[82] មាត្រា ៣២៤ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ប្រកាសនូវទោសបន្ថែមលើជននោះបាន ដូចជា ការដកសិទ្ធិខ្លះជាពលរដ្ឋ សម្រាប់រយៈពេល៥ (ប្រាំ) ឆ្នាំ យ៉ាងច្រើន និង ការបិទផ្សាយសេចក្ដីសម្រេចផ្ដន្ទាទោស សម្រាប់រយៈពេល ២ (ពីរ) ខែយ៉ាងច្រើន។[83]

[83] មាត្រា ៣២៥ ចំណុចទី១ និង ចំណុចទី២ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន

បន្ទាប់ពីឆ្លងកាត់ការសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងបកស្រាយលើប្រធានបទ **អាហារកាតព្វកិច្ចតាមផ្លូវតុលាការ**។ យើងខ្ញុំសង្កេតឃើញថា ប្រធានបទនេះពិតជាមានសារៈសំខាន់ណាស់ ចំពោះស្ថានភាពជាក់ស្ដែងដែលតែងតែកើតមានឡើងក្នុងសង្គមនាពេលបច្ចុប្បន្ន នៅពេលដែលស្ថិតក្នុងស្ថានភាពលំបាកដែលមានដូចជាឪពុកម្ដាយដែលត្រូវបានកូនបោះបង់ចោលមិនយកចិត្តទុកដាក់នៅក្នុងការផ្គត់ផ្គង់មើលថែរក្សា កូនដែលមិនទទួលបានការចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សាពីឪពុកម្ដាយ និងបងប្អូនដែលមានលទ្ធភាពមិនព្រមជួយយកអាសារបងប្អូនដែលកំពុងខ្វះខាតក្នុងជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃឲ្យមានជីវភាពរស់នៅសមរម្យមួយ អាចទទួលបានការជួយសង្គ្រោះពីញាតិរបស់ខ្លួនបាន ឬអាចទទួលបានអាហារកាតព្វកិច្ចពីញាតិដែលរស់នៅជាមួយគ្នា ញាតិលោហិតខ្សែផ្ទាល់ បងប្អូនបង្កើត និងញាតិក្នុងថ្នាក់ទីបី ជាអាទិ៍។ ដោយអាហារកាតព្វកិច្ចនេះ អាចទទួលបានតាមរយៈការពិភាក្សាគ្នា រវាងញាតិដែលពាក់ព័ន្ធ ឬបើពិភាក្សាមិនបានសម្រេច នោះបុគ្គលដែលមានសិទ្ធិទទួលបានអាហារកាតព្វកិច្ច អាចធ្វើការដាក់ពាក្យសុំទៅតុលាការបាន ដើម្បីឱ្យតុលាការពិចារណាទៅលើសេចក្ដីត្រូវការចាំបាច់ ក្នុងជីវភាពរស់នៅរបស់ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច លទ្ធភាពទ្រព្យធនរបស់ជនដែលមានករណីយកិច្ច និងស្ថានភាពផ្សេងៗទៀតទាំងអស់។

មួយវិញទៀត ចំពោះការដាក់ពាក្យសុំទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ចទៅតុលាការ អ្នកដាក់ពាក្យសុំត្រូវធ្វើឡើងដោយការបំពេញពាក្យសុំ ភ្ជាប់ជាមួយភស្តុតាង និងត្រូវបង់ប្រាក់ប្រដាប់ក្ដីជាមុនសិនទើបពាក្យសុំនោះនិងចាប់ផ្ដើមនីតិវិធីបន្ត។ បន្ទាប់មកតុលាការ នឹងពិនិត្យលើពាក្យសុំ ហើយបន្តនីតិវិធីនៃការវិនិច្ឆ័យ និងសម្រេចសេចក្ដី។ ក្រោយពីដីកាសម្រេច ចូលជាស្ថាពរ ជនដែលមានករណីយកិច្ច ត្រូវទទួលបន្ទុកអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ដូចដែលមានកំណត់ក្នុងដីកាសម្រេចនោះ។ ក្នុងករណីបុគ្គលដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់ មិនព្រមផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចស្របតាមដីកាសម្រេចនោះទេ នឹងត្រូវទទួលទណ្ឌកម្ម ដោយការបង្ខំពីតុលាការ និង ការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌជាអាទិ៍។

សរុបជារួមមក យើងអាចធ្វើការសន្និដ្ឋានបានថា អាហារកាតព្វកិច្ចតាមផ្លូវតុលាការ ពិតជាបានជួយសង្គ្រោះ និងធានានូវការរស់នៅ ហើយផ្ដល់នូវសិទ្ធិឲ្យបុគ្គលដែលខ្វះសមត្ថភាពនៅក្នុងការប្រកបរបរចិញ្ចឹមជីវិតអាចធ្វើការទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ចពីជនដែលមានករណីយកិច្ច ដោយមិនចាំបាច់ព្រួយបារម្ភថា គ្មានអ្នកណាអាចជួយសម្រួលដល់ជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់ខ្លួន នៅពេលដែលខ្លួនកំពុងស្ថិតក្នុងស្ថានភាពលំបាកនោះទេ។ តួយ៉ាង អាហារកាតព្វកិច្ច ពិតជាមានសារៈសំខាន់ណាស់ចំពោះជនដែលមានសិទ្ធិទទួលបានអាហារកាតព្វកិច្ច នៅក្នុងករណីប្រសិនបើ អាហារកាតព្វកិច្ចតាមផ្លូវច្បាប់ អាហារកាតព្វកិច្ចតាមការព្រមព្រៀង និងអាហារកាតព្វកិច្ចតាមទំនៀមទម្លាប់ មិនអាចកើតមានឡើង។ ដោយសារតែអាហារកាតព្វកិច្ចតាមផ្លូវតុលាការ

ជាប្រភេទអាហារកាតព្វកិច្ចដែលត្រូវបានវិនិច្ឆ័យ និងសម្រេចសេចក្តីដោយចៅក្រម ដែលត្រូវបានឆ្លងកាត់ច្រើនដំណាក់កាលនៅក្នុងការពិនិត្យមើលទៅលើស្ថានភាពជាក់ស្តែងរបស់ភាគីទាំងសងខាង ទើបចៅក្រមអាចធ្វើការសម្រេចសេចក្តី ដោយកំណត់នូវអ្នកដែលមានករណីយកិច្ចផ្តត់ផ្គង់ និងកម្មវត្ថុនៃអាហារកាតព្វកិច្ច ដោយដីកាសម្រេចបង្គាប់ឲ្យផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ចយ៉ាងជាក់លាក់។

អនុសាសន៍

ក្រោយពីយើងខ្ញុំទាំងពីរ បានធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវលើ ប្រធានបទនេះមក យើងខ្ញុំយល់ឃើញថា អាហារកាតព្វកិច្ចតាមផ្លូវតុលាការ គឺជាការជួយសង្គ្រោះ និងធានាដល់បុគ្គលដែលមានជីវភាពខ្វះខាតផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុនៅក្នុងការរស់នៅ ឲ្យអាចមានជីវភាពរស់នៅសមស្របមួយនៅក្នុងសង្គម។ ជាការយល់ឃើញរបស់ក្រុមយើងខ្ញុំផ្ទាល់ បើទោះបីជាក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាងបណ្តឹង បានប្បញ្ញត្តិអំពីការទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ច ដើម្បីជាការផ្តល់នូវសិទ្ធិដល់បុគ្គលដែលដឹងថាខ្លួនកំពុងតែជួបប្រទះទៅ នឹងការលំបាកក្នុងការប្រកបរបរចិញ្ចឹមជីវិត ហើយជាជនដែលអាចទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ចក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែការចែងនេះហាក់បីនៅមិនទាន់គ្រប់ជ្រុងជ្រោយនៅឡើយទេ។ អាស្រ័យហេតុដូច្នេះហើយ យើងខ្ញុំសូមផ្តល់ជាអនុសាសន៍ជូនដល់ ស្ថាប័នរដ្ឋ ស្ថាប័នតុលាការ និងស្ថាប័នដែលពាក់ព័ន្ធ ដូចខាងក្រោម៖

- គួរប្បញ្ញត្តិ អំពីប្រព័ន្ធនៃការវាយតម្លៃទៅលើជីវភាព របស់បុគ្គលដែលមានសិទ្ធិទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ចឲ្យបានជាក់លាក់នៅក្នុងច្បាប់
- គួរកំណត់ឲ្យបានលំអិតចំពោះការគណនាចំនួនទឹកប្រាក់នៃអាហារកាតព្វកិច្ច ដោយការកំណត់នូវរូបមន្តឲ្យបានជាក់លាក់ ដើម្បីផ្តល់ជាភាពងាយស្រួលដល់ការវិនិច្ឆ័យសម្រេចសេចក្តីរបស់ចៅក្រម
- គួរប្បញ្ញត្តិអំពីវិធីសម្រេចសេចក្តីក្នុងការទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ចឲ្យបានច្បាស់លាស់ ដើម្បីផ្តល់ជាភាពងាយស្រួល និងជួយសម្រួលដល់ការសម្រេចសេចក្តីឲ្យមានភាពឆាប់រហ័ស ជៀសវាងការសម្រេចសេចក្តីយឺតយ៉ាវរបស់ចៅក្រម
- គួរបង្កើនការផ្សព្វផ្សាយ អំពីអាហារកាតព្វកិច្ច និង នីតិវិធីនៃការទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ចឲ្យបានទូលំទូលាយ ដើម្បីឲ្យប្រជាពលរដ្ឋបានយល់ដឹងពីសារៈសំខាន់របស់អាហារកាតព្វកិច្ចឲ្យកាន់តែប្រសើរឡើង ពីព្រោះនាពេលបច្ចុប្បន្នការយល់ដឹងរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ចំពោះការទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ច នៅមានកម្រិតនៅឡើយទេ
- គួរពន្លឿនដំណើរការនៃការសម្រេចសេចក្តីឲ្យបានឆាប់រហ័ស និងទាន់ពេលវេលា ដើម្បីឲ្យជីវភាពរបស់ជនដែលមានសិទ្ធិទាមទារ រួចផុតពីស្ថានភាពលំបាក។ ពីព្រោះប្រសិនបើមិនមានចំណាត់ការនៅក្នុងការជួយពន្លឿនដំណើរការនៃសម្រេចសេចក្តីនោះទេ កត្តាជីវភាពរបស់ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច កាន់តែជួបការលំបាកខ្លាំងឡើង។

ឯកសារយោង

១. លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត

- រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា, ២៤ កញ្ញា ១៩៩៣
- ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា, លេខ នស/រកម/០៧០៦/០២១/, ៦ កក្កដា ២០០៦
- ក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា, លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០/, ៨ ធ្នូ ២០០៧
- ក្រមព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា, លេខ នស/រកម/១១០៩/០២២/, ៣០ វិច្ឆិកា ២០០៩
- ច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង ព្រមទាំង សេចក្តីកំណត់ចំពោះមាត្រានីមួយៗ, លេខ នស/រកម/០៧១០/០១៣/, ១០ កក្កដា ២០១០
- ប្រកាសស្តីពីការកែសម្រួល ឧបសម្ព័ន្ធ១ និង ឧបសម្ព័ន្ធ៤ នៃប្រកាសលេខ ២៨ កយ ប្រក,០៧ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ ស្តីពី ប្រភេទពាក្យសុំដែលតម្រូវឲ្យបង់ពន្ធ ចំនួនទឹកប្រាក់ នៃពន្ធ ដាក់ពាក្យសុំ និង ចំនួនពន្ធដែលត្រូវបង់ដើម្បីធ្វើសកម្មភាពក្រៅពីពាក្យសុំទៅតុលាការឲ្យតុលាការសម្រេចសេចក្តី និង មាត្រដ្ឋានសម្រាប់គណនាប្រាក់ប្រដាប់ក្តី តុលាការក្រៅពីពន្ធ និង តម្លៃកម្មវត្ថុនៃបណ្តឹង

២. សៀវភៅ និងអត្ថបទផ្សេងៗ

- សេចក្តីកំណត់ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧
- សេចក្តីកំណត់ចំពោះមាត្រានីមួយៗនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០១០
- សេចក្តីពន្យល់ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០១៧
- សេចក្តីពន្យល់ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- លោកមេធាវី អ៊ុំ ប៉ូលី, ខែតុលា-ធ្នូ ឆ្នាំ២០១៧, ព្រឹត្តិបត្រមេធាវីលេខ ១៥ ស្តីពី អាហារកាតព្វកិច្ច។

បញ្ជីរាយនាមឧបសម្ព័ន្ធ

ល.រ	ឈ្មោះឯកសារ	ឧបសម្ព័ន្ធ
១	តារាងថ្នាក់ញាតិ	ឧបសម្ព័ន្ធទី១
២	មូលដ្ឋានគណនាចំនួនទឹកប្រាក់នៃអាហារកាតព្វកិច្ច	ឧបសម្ព័ន្ធទី២
៣	ពាក្យសុំដីកាសម្រេចបង្គាប់ឲ្យផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ច	ឧបសម្ព័ន្ធទី៣
៤	ដីកាសម្រេចបង្គាប់ឲ្យផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ច	ឧបសម្ព័ន្ធទី៤

ឧបសម្ព័ន្ធទី១

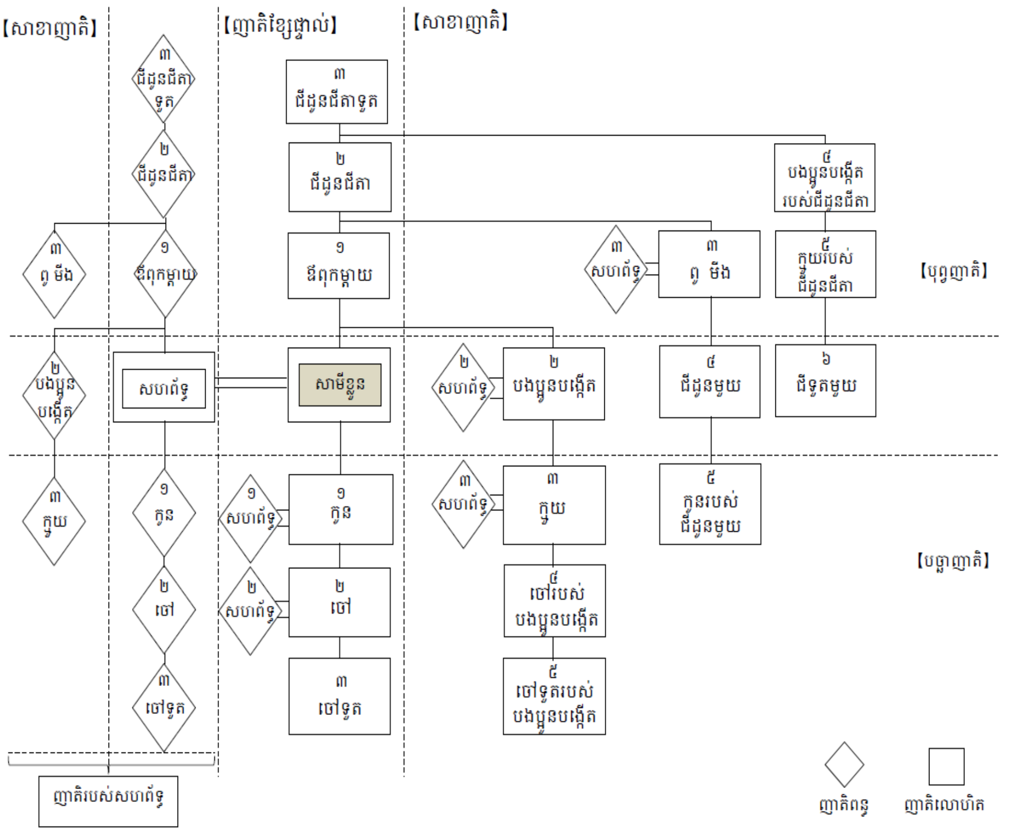

តារាងស្ដីពីញាតិ និង ថ្នាក់ញាតិដែលរាប់ចេញពីសាមីខ្លួន

ឧបសម្ព័ន្ធទី២

នេះជាមូលដ្ឋានគណនាចំនួនទឹកប្រាក់នៃអាហារកាតព្វកិច្ចៈ

ចំនួនទឹកប្រាក់នៃអាហារកាតព្វកិច្ច = សោហ៊ុយសម្រាប់ជីវភាពអប្បបរមារបស់ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច ឬ កម្មវត្ថុនៃអាហារកាតព្វកិច្ច

សោហ៊ុយសម្រាប់ជីវភាពអប្បបរមារបស់ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច = ថ្លៃចំណាយរបស់ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច - ប្រាក់ចំណូលរបស់ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច

កម្មវត្ថុនៃអាហារកាតព្វកិច្ច = ចំណូលសរុបរបស់ជនដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច - សោហ៊ុយក្នុងការចំណាយរបស់ជនដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចលើការរស់នៅ

ឧបសម្ព័ន្ធទី៣

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ពាក្យសុំដីកាសម្រេចបង្គាប់ឲ្យផ្ដល់អាហារការតព្វកិច្ច

អ្នកដាក់ពាក្យសុំ ៖ ឈ្មោះ X ភេទស្រី អាយុ ៥០ ឆ្នាំ សញ្ជាតិខ្មែរ មានអាសយដ្ឋានស្ថិតនៅផ្ទះលេខ (គ្មាន) ផ្លូវលំ ក្រុម ១ ភូមិ ២ សង្កាត់ ៣ ខណ្ឌ ៤ រាជធានីភ្នំពេញ។

ភាគីម្ខាងទៀតនៃពាក្យសុំ ៖ ឈ្មោះ Y ភេទប្រុស អាយុ ៤០ ឆ្នាំ សញ្ជាតិខ្មែរ មានអាសយដ្ឋានស្ថិតនៅផ្ទះលេខ ១០ ផ្លូវលេខ ៣១០ ក្រុម ១ ភូមិ ២ សង្កាត់ ៣ ខណ្ឌ ៥ រាជធានីភ្នំពេញ។

សូមគោរពចូលមក
ឯកឧត្តមប្រធានសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ

កម្មវត្ថុ ៖ សំណើសុំតុលាការចេញដីកាសម្រេចដែលមានខ្លឹមសារថា ៖

(១) បង្គាប់ឲ្យឈ្មោះ Y បង់ប្រាក់ចំនួន **US$ ២០០ (ពីររយ) ដុល្លារអាមេរិក** ក្នុងមួយខែ គិតចាប់ពីថ្ងៃទី ០១ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៤

(២) ប្រាក់ប្រដាប់ក្ដីជាបន្ទុករបស់ Y

យោង ៖-មាត្រា **១១៤០** ដល់មាត្រា **១១៤៣** នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី

-មាត្រា **០៣** និងមាត្រា **២៦** នៃច្បាប់នីតិវិធីនៃរឿងក្ដីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្ដឹង

សេចក្ដីដូចមានកំណត់ និងយោងខាងលើ នាងខ្ញុំសូមជម្រាបជូន **ឯកឧត្តមប្រធាន** មេត្តាជ្រាបថា៖

....

....

....

ក-អង្គហេតុដែលជាមូលហេតុនៃការទាមទារ

-

ខ.ឥស្សុតាខជាឯកសារ

-

-

-

សេចក្តីដូចជម្រាបជូនខាងលើ សូម **ឯកឧត្តមប្រធាន** មេត្តាសម្រេចតាមការស្នើសុំ ដោយក្តីអនុគ្រោះ។

សូម **ឯកឧត្តមប្រធាន** ទទួលនូវសេចក្តីគោរពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់អំពីនាងខ្ញុំ។

រាជធានីភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី ២៥ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៤

ស្នាមម្រាមដៃ

ឧបសម្ព័ន្ធទី៤

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ

-សំណុំរឿងរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹងលេខ ០១ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៤

-ដីកាសម្រេចលេខ ០១ "ក" ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៤

<u>ដីកាសម្រេចបង្គាប់ឲ្យផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ច</u>

យើង W ចៅក្រមនៃសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ

-បានឃើញមាត្រា ០៣ និងមាត្រា ២៦ នៃច្បាប់នីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង

-បានឃើញមាត្រា ១១៤០ ដល់មាត្រា ១១៤៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី

-បានឃើញសំណុំរឿងរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹងលេខ ០១ ចុះថ្ងៃទី ២៥ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៤ របស់សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ

រវាងអ្នកដាក់ពាក្យសុំឈ្មោះ X អាយុ ៥០ ឆ្នាំ ភេទស្រី សញ្ជាតិខ្មែរ មានអាសយដ្ឋានស្ថិតនៅផ្ទះលេខ (គ្មាន) ផ្លូវលំ ក្រុម១ ភូមិ២ សង្កាត់៣ ខណ្ឌ៤ រាជធានីភ្នំពេញ។

និងភាគីម្ខាងទៀតនៃពាក្យសុំឈ្មោះ Y អាយុ ៤០ ឆ្នាំ សញ្ជាតិខ្មែរ មានអាសយដ្ឋានស្ថិតនៅផ្ទះលេខ ១០ ផ្លូវលេខ ៣១០ ក្រុម ១ ភូមិ ២ សង្កាត់ ៣ ខណ្ឌ ៥ រាជធានីភ្នំពេញ។

ខ្លឹមសារនៃដីកាសម្រេចដែលត្រូវបានស្នើសុំដោយអ្នកដាក់ពាក្យសុំ (X)៖

-បង្គាប់ឲ្យឈ្មោះ Y បង់ប្រាក់ចំនួន US$ ២០០ (ពីររយ) ដុល្លារអាមេរិក ក្នុងមួយខែ គិតចាប់ពីថ្ងៃទី ០១ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៤

-ប្រាក់ប្រដាប់ក្តីជាបន្ទុករបស់ Y

ក.ដំណើររឿង

ក-១ ការអះអាងរបស់ X ៖

ក-២ ការអះអាងរបស់ Y ៖

ខ.ភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង

ខ-១ ភស្តុតាងរបស់ X ៖

ខ-២ ភស្តុតាងរបស់ Y ៖

នាពេលសាកសួរភាគីនៃសំណុំរឿង

-

-

សំអាងហេតុ

-

ហេតុដូច្នេះទិនិច្ឆ័យសេចក្តី

១-បង្គាប់ឲ្យឈ្មោះ Y បង់ប្រាក់ចំនួន **US$ ២០០ (ពីររយ) ដុល្លារអាមេរិក** ក្នុងមួយខែ គិតចាប់ពីថ្ងៃទី ០១ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៥ ទៅឲ្យឈ្មោះ X

២-ប្រាក់ប្រដាប់ក្តីជាបន្ទុករបស់ Y

ដីកាសម្រេចនេះទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់នៅថ្ងៃទី ១៦ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៤ និងប្រកាសជាសាធារណៈនៅថ្ងៃទី ២៦ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៤ នៅចំពោះមុខអ្នកដាក់ពាក្យសុំ និងភាគីម្ខាងទៀតនៃពាក្យសុំ។

ទុកសិទ្ធិឲ្យប្តឹងជំទាស់ក្នុងអំឡុងពេល ០២ (ពីរ) សប្តាហ៍ ដោយគិតចាប់ពីថ្ងៃទទួលបានការជូនដំណឹងអំពីដីកាសម្រេចនេះ។

រាជធានីភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី ២៦ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៤

ចៅក្រម